

ชาวของ 4) ส่วนผลงานวิชาการเกี่ยวกับของ 5) กิจกรรมต่างๆ ในโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ ได้แก่ ระบบตัวเขียนภาษาของ หลักสูตรภาษาของ การเรียนการสอนภาษาของ 6) การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษาของ เป็นการจำลองบรรยากาศห้องเรียน 7) ห้องจำลองชานบ้านเรือน เป็นการแสดงองค์ความรู้ในบ้าน และการประกอบอาชีพของคนของ

ภาพ นิทรรศการ “สวนภาษา” ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2547

นิทรรศการ “สวนภาษา” ถูกจัดไว้ในห้องกลางของอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งมีขนาดใหญ่ และถูกล้อมรอบปิดกั้นด้านข้างผนังของห้องด้วยหน้าต่างหลายบานจนดูอึดอัด นิทรรศการดังกล่าวมุ่งเน้นนำเสนอเรื่องราวของกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของเป็นสำคัญ

เมื่อผู้ชมเดินเข้าประตูห้องนิทรรศการจะเห็นป้ายที่สานด้วยไม้ไผ่หลายเสื่อตั้งอยู่บริเวณกลางห้อง แสดงแผนที่แสดงที่ตั้งถิ่นฐานและหมู่บ้านที่มีคนของอาศัยกระจายอยู่ในภาคตะวันออก โดยบอกว่ามีอาศัยอยู่มากที่ตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักวิชาการมีการสร้างอัตลักษณ์ของโดยการกำหนดขอบเขตเส้นแผนที่บริเวณที่ชาวของอาศัยอยู่

ต้นไม้ในท้องถื่นหลากหลายชนิด หลายต้น ถูกนำมาตั้งอยู่เป็นแถวทั้งสองด้านของห้อง มองดูแล้วกลมกลืนไปกับหน้าต่างตามแนวความคิดของนักวิชาการพิพิธภัณฑฯ ป้ายที่ติดอยู่ตามต้นไม้ระบุขั้นตอนการทำงานอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของตามลำดับตั้งแต่การสำรวจสำมะโนประชากรคนรู้

ภาษาของ การสร้างระบบตัวเขียนภาษาของ โดยการใช้ภาษาไทยเทียบเคียงเพื่อเป็นเครื่องมือบันทึก วัฒนธรรมตามภาษาพูดของคนของ การนำเครื่องมือดังกล่าวมาเขียนเรื่องราวประสบการณ์ในวิถีชีวิต เป็นหนังสือนิทานของ การสร้างหลักสูตรภาษาของ โดยภายในห้องจะเห็นคำศัพท์ภาษาของคิดในรูป ใบไม้กับต้นไม้ แสดงให้เห็นบรรยากาศของความเป็น “สวนภาษา” ซึ่งมีนัยยะสะท้อนให้เห็นถึงภาษา ของที่มีความสัมพันธ์กับการทำมาหากินในชีวิตประจำวันของชาวของท่ามกลางธรรมชาติที่มีอิทธิพลมาจากระบบเศรษฐกิจของรัฐไทยที่ผูกกับตลาดโลก และเมื่อออกมาจากห้องสวนภาษาและบ้านของถัดมาทางปีกซ้ายของอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ จะเห็นห้องเรียนจำลองการเรียนการสอนภาษาของพื้นที่โรงเรียน รัฐในชุมชน

ภาพจำลองห้องเรียนการสอนภาษาของในอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ

ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2547

นอกจากนั้น ในมุมอื่นๆ ถัดไปจากมุมนิทรรศการ “สวนภาษา” จะมีความรู้สึกเหมือนเดินเข้าหมู่บ้าน ซึ่งมีการจำลอง خانهบ้านเรือนและฝายบ้านที่เป็นฟากไม้ไผ่ ภายในจำลองหลังคาบ้านบางส่วนมุงด้วยใบกันซง เป็นการแสดงองค์ความรู้ในบ้าน และการประกอบอาชีพของคนของ ซึ่งมีป้ายบรรยายประกอบภาพถ่าย และตัวอย่างของวัตถุที่ใช้ประกอบ เช่น ดันกระวานและเมล็ดกระวานแห้ง ปื๊บ ตักน้ำมันยาง ได้จุตไฟ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการทำมาหากินในอดีตตั้งแต่ครั้งพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายที่ยังคงฝังอยู่ในความทรงจำของคนของ อีกมุมหนึ่งของห้องที่จัดแสดงเรื่องบ้านจะพบว่า ผู้จัดมีการให้ความสำคัญกับองค์ประกอบภายในตัวบ้าน เหนือศีรษะด้านขวามือจะเห็นเรือนผีหึ่ง แขนงอยู่ติดผนัง

ห้อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวชองภายในตัวบ้าน และแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน และสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและเครื่องมือทำมาหากินวางอยู่ในบ้าน

นอกจากนั้น การจัดนิทรรศการ “สวนภาษา” มิได้เป็นเพียงการจัดแสดงเพื่อให้เห็นว่าภาษาของแต่ละคำ (บางส่วนในชีวิตประจำวัน) มีความสำคัญอย่างไร และกำลังจะสูญหายไปเนื่องภาษาของถูกกลืนโดยกระบวนการของรัฐบาลไทยที่ผ่านมาทางระบบโรงเรียนเท่านั้น หากแต่มีเป็นการนำเสนอความภาคภูมิใจของชาวชองและมหาวิทยาลัยมหิดลที่มีการสร้างอัตลักษณ์ทางด้านภาษาของขึ้นมาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะ “ระบบตัวเขียนภาษาชอง” เป็นเครื่องมือนำไปใช้ในการบันทึกหรือถ่ายทอดให้ลูกหลานได้เรียนรู้เป็นเครื่องมือในการชะลอการเสื่อมถอยของภาษาชอง การต่อสู้ดังกล่าวนี้การยอมรับและระบบคิดนี้เข้าไปอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียนรัฐ

เนื้อหา นิทรรศการในยุคหลังนี้ (ปีพ.ศ.2549-2550) มีชื่อว่า “ชิมช้อง” ซึ่งเป็นนิทรรศการที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างความเป็นคนชองในเชิงผสมผสานระหว่างความเป็นชองกับความเป็นไทย และอดีตกับความทันสมัยในโลกยุคโลกาภิวัตน์ การออกแบบห้องนิทรรศการครั้งนี้ได้ลดบทบาทความสำคัญเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาชองโดยการรื้อวัตถุจัดแสดงแบบเดิมออกไปจัดแสดงทางในห้องปีกขวาของอาคาร และให้ความสำคัญกับคนชองและวัฒนธรรมของด้านต่างๆ มากขึ้น นิทรรศการดังกล่าวได้กล่าวถึงความเป็นชองที่นำเสนอผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ มีดังนี้

สัญลักษณ์ภายในบริเวณศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่แสดงเรื่องราวของคนชองสิ่งแรกที่พบเห็นคือ “ต้องช้อง” หรือ “บ้านชอง” ซึ่งถูกคนชองประดิษฐ์สร้างขึ้นใหม่ด้วยวัสดุธรรมชาติตามลักษณะบ้านชองแบบดั้งเดิม เพื่อจำลองให้เห็นลักษณะบ้านคนชองในอดีต

วัตถุต่างๆ ที่จัดแสดง ซึ่งนอกจากตัวบ้านชองแล้ว ข้างตัวบ้านทางด้านขวาจะพบเครื่องสี่ข้าวซึ่งชาวชองสร้างความหมายตามกาลเวลาในการใช้งานว่า “เครื่องสี่ข้าวโบราณ” ของคนชอง ซึ่งดาห้อย ผันผาย และครอบครัวเคยใช้งานในชีวิตประจำวันมาก่อน แต่ปัจจุบันไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว เพราะมีโรงสี่ข้าวด้วยเครื่องยนต์ในหมู่บ้านแทน ดาห้อยจึงบริจาคเครื่องสี่ข้าวโบราณมาแสดงที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ส่วนด้านซ้ายจะพบกับไม้กระดานเก่าๆ แต่กระดานใหญ่เกือบ 2 สอก ยาวประมาณ 5 เมตร ซึ่งนายหนู สีสัมบัติ, นายไพรวล ผันผาย และนายสำราญ เกื้อกิจ สมาชิกกลุ่มชองต่างรู้จักในชื่อว่า “สะพานยายทรัพย์” ได้สร้างความหมายใหม่ให้กับกระดานแผ่นนี้ว่าเป็นสะพานที่คนชองในชุมชนใช้เดินข้ามไป-มาระหว่างบ้านคลองพลูกับบ้านตะเคียนทองมานานหลายชั่วอายุคน เมื่อนำมาจัดแสดงที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ สะท้อนให้เห็นว่าไม้กระดานเก่าๆ แผ่นนี้เป็นพื้นที่แห่งความทรงจำของชาวชองที่เคยใช้ในชีวิตประจำวัน

บ้านของดังกล่าวเป็นความพยายามของผู้นำทีมวิจัยของในการสร้างคุณค่าให้กับบ้านของให้สาธารณชนได้รับรู้และเห็นอย่างเด่นชัด โดยการพยายามนำเสนอความเป็นตัวตนคนของผ่านองค์ความรู้บ้านที่พักอาศัยที่ยังคงฝังลึกอยู่ในความทรงจำร่วมกันกับบ้านของในอดีต ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นว่าชาวของเลือกที่จะบอกคนภายนอกให้รู้จักบ้านของคนของในอดีตมากกว่าบ้านของในยุคสมัยใหม่

เมื่อเดินเข้าห้องนิทรรศการห้องกลางจะพบว่าผู้จัดให้ความสำคัญกับตัวตนคนของด้วยการนำเสนอลักษณะทางกายภาพของคนของ ด้วยการพรรณนาถึงรูปร่างหน้าตาและร่างกายของชาวของที่อยู่ภายใต้ทัศนคติที่เปลี่ยนไปจากเดิม มีการนำตัวอย่างภาพคนของที่มีรูปร่างหน้าตาแปลกแตกต่างไม่สวยงามดังที่นักวิชาการมักหยิบมากล่าวถึง หากแต่เป็นการนำภาพคนของในวัยต่างๆ ที่สื่อให้เห็นถึงว่าคนของเป็นคนมีรูปร่างหน้าตาคมเข้มสวยงามตามแบบคนของซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ กัน การเป็นคนชอบพูดคุยสนุกสนานกันในกลุ่ม ร่าเริงดูมีชีวิตชีวา ภายใต้เครื่องแต่งกายแบบคนไทยทั่วไป และเครื่องแต่งกายด้วยผ้าโจงกระเบนและเสื้อคอกระเช้า มีผ้าขาวม้าคาดไหล่แบบง่ายๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้จัดพยายามลบล้างทัศนคติของนักวิชาการในรุ่นเก่า แทนที่จะยกมากล่าวถึงแบบเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชนเผ่าแบบเดิม (ข้อมูลเดิมแต่นำกลับมาใช้ในบริบทใหม่) ในขณะเดียวกันก็มีการแสดงให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงของความนิยมในการแต่งกายด้วย ไม่ใช่เป็นวิธีการแต่งกายที่หยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหว (แต่งแบบไหนก็ยังเป็นคนของอยู่)

หากแต่ในทางกลับกัน หญิงชราชาวของกลับเป็นผู้ที่พยายามคำขู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมการแต่งกายมากกว่าชายของ

ภาพ คนของวัยต่างๆ กับเครื่องแต่งกายแบบเรียบง่าย

ถัดไปทางด้านมุมมองมือของห้องเป็นการนำเสนอความเป็นมาของคนของที่เชื่อมโยงกับตำนานในท้องถิ่นจันทบุรี โดยเฉพาะเมืองเพนียดและนางกาไว และความเป็นมาที่เป็นการเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชาติ (ไทย) กรณิหารของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเป็นอดีต ความรุ่งเรืองอันไกลโพ้น และการเป็นผู้ที่ให้คุณประโยชน์แก่บ้านเมืองชาติไทย แม้จะเป็นเรื่องราวที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ก็ตาม

ในขณะเดียวกันก็พบว่ามีการนำเสนอความเป็นของในเรื่องของ “ความเป็นเจ้าของพื้นที่” ในแง่มุมศาสตร์พื้นที่ภาคตะวันออกและการตั้งถิ่นฐานด้วยการใช้แผนที่ประกอบ เช่น การอ้างอิงนิราศเมืองแกลงที่กล่าวถึง “ของ” ของสุนทรภู่, การอ้างอิงว่าอยู่อย่างพึ่งพิงกับธรรมชาติ เน้นถึงความเป็น “เจ้าของพื้นที่” ทำกินในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นการสร้างพรมแดนตนเองกับคนกลุ่มอื่น ในขณะเดียวกัน ก็ยอมรับปรับเปลี่ยนเชิงผสมผสาน (ไม่ยอมถูกกลืนวัฒนธรรม) และการแสดงเอกลักษณ์ในการสร้างบ้านเรือนถูกนำเสนอว่าเป็นการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพกับระบบนิเวศ มากกว่าจะเป็นการเสนอภาพความแปลกตาของความเป็นชนเผ่า

นอกจากนั้น ยังพบว่าชาวช่องมีการก่อร่างแผนที่จุดสำคัญในชุมชนเป็นเครื่องมือที่ทำให้คนช่องได้สะท้อนความเป็นตัวตนจากความทรงจำและประสบการณ์ของสมาชิกคณะกรรมการศูนย์ของแต่ละคน และมีการยืนยันถึงสถานที่ต่างๆ โดยเดินสำรวจบนป่าเขาและธรรมชาติ ซึ่งเป็นแห่งทำกินของคนช่องในอดีต โดยเฉพาะการเดินทางพื้นที่สำคัญตามธรรมชาติในป่าคลองตาหลิว และเขาตะเคียนทอง ซึ่งสามารถทำให้ชาวช่องได้ฟื้นฟูประวัติศาสตร์ความทรงจำเกี่ยวกับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สัมพันธ์กับพื้นที่ทำมาหากินของชาวช่องในอดีต โดยมีข้อสังเกตว่ามีสมาชิกคนใหม่ๆ เข้าร่วมกิจกรรมนี้เพิ่มขึ้นหลายคน โดยเฉพาะคนที่ชอบเดินป่าหรือสัตว์ป่ามาประกอบอาหารในครัวเรือน เนื่องจากเป็นเรื่องที่ตนชอบและปฏิบัติในวิถีชีวิต ซึ่งแผนที่และเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับชาวช่องบนแผนที่แผ่นนี้ถูกชาวช่องและนักวิชาการพิพิธภัณฑน์นำไปเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกถึงความเป็นคนช่องผ่านความสัมพันธ์บนพื้นที่จุดสำคัญต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนบนพื้นที่อาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ

ภาพแสดงบริเวณถิ่นฐานทำกินและอยู่อาศัยของชาวชอง
ในพื้นที่ตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลูปัจจุบัน

แผนที่ชุมชนของที่ชาวชองร่วมกัน
สร้างขึ้น

ความเชื่อที่สัมพันธ์กับธรรมชาติป่าเขา แหล่งทำกิน และอยู่อาศัย โดยเฉพาะอาชีพหรือการทำมาหากินตั้งแต่อดีต โดยได้มีการกล่าวอ้างถึงจดหมายเหตุของรัชกาลที่ 5 เกี่ยวกับคนชองที่สัมพันธ์กับ เร่วและกระวาน) และปัจจุบัน โดยพบว่าการหยิบยกสถานที่ที่เชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองนับถือในการดำรงชีวิต เช่น กุฏิฤาษี ตาโลติ-ยายโลติง ศาลเจ้าที่ประจำแหล่งทำมาหากิน และศาลเจ้าประจำหมู่บ้านของคนชอง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่าวัตถุที่นำมาจัดแสดงสื่อถึงเครื่องมือที่ทำให้หมู่บ้านชองเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเลื่อยสำหรับเลื่อยไม้ซุงล่องแพ และเลื่อยไม้สร้างบ้านแทนบ้าน

ในมุมอื่นๆ ถัดไปนั้น จะพบว่าเป็นการนำเสนอประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะการแต่งงานของ ถูกนำเสนอผ่านภาพถ่ายการแต่งงานแบบชองภายใต้การแต่งกายในแบบสมัยใหม่ หากแต่ ยังคงมีความเป็นชองผ่านวัตถุที่เป็น “กะท่าย โค เซอ” ซึ่งเป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมที่สำคัญ และเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นประกอบในพิธีแต่งงาน “กาตัก” สำหรับเครื่องมือใช้สอยที่สำคัญกับคนชองมาก โดยเฉพาะขวานบูลู ที่ถูกนำไปใช้ทำมาหากินและในพิธีกรรมด้วย นอกจากนี้พบว่าการเซ่นไหว้บอกผีบรรพบุรุษของครอบครัวฝ่ายหญิงด้วย

มุมแสดงการทำมาหากินของชาวชอง

มุมจัดแสดงการแต่งงานแบบคนชอง

ชองกับความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ มีนำเสนอผ่านคำบรรยายและวัตถุที่เป็นเรือนผีหึ่งจำลองขนาดเล็กเหมือนนิทรรศการด้านซ้ายมือของห้อง แม้ว่าการเล่นผีหึ่งจะถูกคนอื่นนำเข้ามาเล่นในหมู่บ้านชอง (ไม่ใช่ของคนชอง) เล่นเพื่อความสนุกสนาน หากแต่คนชองมีความเชื่อว่ามีการะดิดตัวต้องรับเอาไว้ในวัฒนธรรมชอง และต้องมีการเซ่นไหว้สืบทอดเล่นกันต่อๆ กันมา นอกจากนั้น มีการนำเสนอความเชื่อกับสุขภาพและการรักษาโรคของชาวชองสัมพันธ์กับความเชื่ออีกด้วย

มุมความเชื่อของชาวชองทั้งเรื่องทำมาหากิน
และการดูแลสุขภาพ

มุมแสดงอาหารการกินของชอง

มุมในทางด้านขวามือจะพบกับการจัดแสดงอาหารการกินในวิถีชีวิตตามแบบของคน
ของ ซึ่งชาวขอมมองว่าเป็นอาหารหลักประจำบ้านของคนของ โดยเฉพาะอาหารที่เป็นน้ำพริกและ
อาหารที่มีส่วนประกอบของกระวาน ส่วนขนมในวัฒนธรรมของที่ชาวขอมมองว่าเป็นขนมที่มี
ความสำคัญที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม เมื่อมองลงมาที่ด้านล่างจะเห็นชั้นวางของ 2 ชั้น บนชั้นมี
เครื่องใช้สอยในครัวเรือนซึ่งล้วนแล้วแต่ผ่านการใช้งานในอดีต เช่น กระต่ายขูดมะพร้าว เ่งใส่ขนมจีน
สำหรับอาหารถ้วยจานที่เคยใช้กะลามะพร้าวเป็นภาชนะในครัวเรือน และไหใส่กะปิ น้ำปลาที่ได้มาจก
การซื้อขาย แลกเปลี่ยนจากในเมืองจันทบูร เป็นต้น ซึ่งมีได้เกิดจากการผลิตขึ้นมาใช้เองของคนของแต่
อย่างใด หากแต่ชาวขอมได้นำมาบริจาคเพื่อแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวขอมผ่านการให้ความหมายตาม
ลักษณะการใช้งานในวิถีชีวิตในอดีตของตนเองผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อให้คนอื่นๆ ในชุมชนและนอก
ชุมชนได้รับรู้ร่วมกับวัฒนธรรมอื่นๆ ที่มีอยู่

ถัดไปจะพบว่ามียุทธินวัฒนธรรมประเพณีของในรอบปีซึ่งมีลักษณะเป็นวงกลมที่มี
สีส้มสวยงาม ประกอบการอธิบายด้วยภาพถ่ายกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆ ในชุมชน ซึ่งนอกเหนือจาก
ประเพณี พิธีกรรมและการทำมาหากินที่ชาวขอมปฏิบัติสืบต่อมามีในชุมชนของแล้ว จะสังเกตเห็นว่า
ชาวขอมมีการหยิบเอาประเพณีไทยกลาง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเพณีพิธีกรรมทางพุทธศาสนาามรวมอยู่
ในยุทธินของตนเองด้วย ซึ่งให้เห็นว่านอกจากการปฏิบัติตนตามประเพณีของที่ปฏิบัติกันมาแต่ครั้ง
บรรพบุรุษแล้ว คนของยังรับเอาวัฒนธรรมตามแบบไทยมาปฏิบัติในวิถีชีวิตในฐานะคนไทยคนหนึ่งใน
พื้นที่หนึ่งของประเทศไทยด้วย ยุทธินวัฒนธรรมแผ่นนี้สะท้อนให้เห็นการผสมผสานของวิถีชีวิตและ
วัฒนธรรมที่มีความผสมผสานอย่างยิ่ง

เมื่อหันหลังกลับมาจะพบกับแผนที่บนแผ่นกระดานขนาดใหญ่ ซึ่งภายในประกอบไป
ด้วยรายละเอียดของสถานที่ที่มีความสัมพันธ์กับคนของและแหล่งที่ตั้งหมู่บ้านของคนของในตำบล
ตะเคียนทองและตำบลคลองพลู ซึ่งเป็นการสร้างอัตลักษณ์โดยการลากเส้นพรมแดนพื้นที่ของชาวขอม
โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ทั้งสองตำบลนี้ตามระบบการเขียนแผนที่เพื่อกำหนดขอบเขตพรมแดนพื้นที่ทาง
การเมืองของภาครัฐ

ภายในห้องเล็กที่แสดงภายในบ้านจะเห็นภาพการเข้าร่วมประกวดร้องเพลงกล่อมลูก
กลุ่มชาติพันธุ์ที่มหาวิทยาลัยมหิดล โดยจะเห็นรูปปั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
สัญลักษณ์แทนความเป็นมหิดลวางประกอบอยู่บนโต๊ะเล็กๆ แสดงถึงความภาคภูมิใจในการเป็นส่วน
หนึ่งของรัฐไทยที่สะท้อนผ่านรูปปั้นดังกล่าว สำหรับการละเล่นพื้นบ้านในหมู่บ้านคนของนิยมเล่น
สะบ้า เล่นลูกข่าง โดยเฉพาะการยิงกระสุนที่ในอดีตใช้เป็นอาวุธยิงสัตว์ แต่ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้วแต่ถูก
นำมาประยุกต์ใช้เป็นกีฬาพื้นบ้าน ในยามว่างจากการประกอบอาชีพหรือวันเทศกาล ตรุษ สงกรานต์
ปัจจุบันในหมู่บ้านสูงอายุมักมีการเล่นเปตอง ซึ่งเป็นกีฬาสากลที่ถูกนำมาเล่นในยามว่างในหมู่บ้านด้วย

นอกจากนั้นคนของยังมีนิสัยชอบร้องรำทำเพลงที่สนุกสนาน เพลงเกี่ยวพาราฮีระหว่างหนุ่มสาว โดยเฉพาะช่วงเก็บเกี่ยวข้าว นวดข้าว เช่น เพลงสงฟาง เพลงเกี่ยวข้าว เพลงกระบอก และเพลงยันแย เป็นต้น หากแต่ในปัจจุบันกลับพบว่าชาวช่องมีการเล่นกลองยาวตามแบบวัฒนธรรมไทยภาคกลาง และยึดถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของไปโดยปริยาย

การธำรงรักษาความเป็นของ โดยเฉพาะการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษาของ ซึ่งปัจจุบันถูกนำไปผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางด้านภาษาโดยการถ่ายทอดในโรงเรียนจำนวน 4 โรงเรียนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการขยายประเด็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูตัวตนคนของ โดยสะท้อนผ่านโครงการต่างๆ ที่ขยายต่อจากการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ

นิทรรศการกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ

ตัวหนังสือพะชาว่อง							
พยัญชนะภาษาของ							
ตัวต้น							
ก	ค	ง	จ	ช	ฌ	ญ	ด
ด	ท	น	บ	ป	พ	ฟ	ม
ย	ร	ล	อ	ว	ฮ		
ตัวสะกด							
-ก	-ง	-จ	-ญ	-ด	-น	-บ	-ม
เกือก	ปาง	กะบุง	เกือก	มาด	คิน	กริบ	มะงำม
-ย	-ว	-ฮ					
ฮูย	เพลว	กะเทอ					

ตัวชะระ ตัววันะยุกพะชาว่อง							
สระและวรรณยุกต์ภาษาของ							
ตัวชะระ							
-ะ	-า	-ะ	-ะ	-ะ	-ะ	-ะ	-ะ
กะละ	กะตา	มัดกะจิ	จี้	ละ	เปล	แพะ	แซ
-อ	-อ	-อ	-อ	-อ	-อ	-อ	-อ
กริบ	กะทือ	เลอะ	กะเซอ	กะซุ	กะซุ	กะโมะ	กะโค
-เ	-อ	-ย	-อ	-ว	-อ	-อ	-อ
เงะ	ซอ	ซุกเปย	เกือก	บัว	ก่าตี	ไฮ	เอา
ตัววันะยุก							
-	-	-	-	-	-	-	-
วา	ยาง	ปาว	ครา	กะว้าย	รื่อง	มะงำม	กะล่าง
-	-	-	-	-	-	-	-
ค้อน	ชาม	พาม	ซุง	เมว	ฮูย	รื่อง	คิน

ภาพระบบตัวเขียนที่ถูกสร้างขึ้นเป็นเครื่องมืออนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ

จากการศึกษาการจัดนิทรรศการภายในศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของจะสังเกตเห็นว่า คนของและนักพิพิธภัณฑสถานมีความพยายามที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมานำเสนอแทนภาพความเป็นตัวตนคนของในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เนื้อหาจะเน้นที่ความครบถ้วนของวัฒนธรรมในฐานะกลุ่มชนที่มีความเป็นมายาวนานที่อยู่มาจนถึงปัจจุบันมีตำแหน่งแห่งที่ชัดเจนทั้งในแง่ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม มีความเป็นเจ้าของพื้นที่(อยู่ในพื้นที่มาก่อนมีความกลมกลืนกับธรรมชาติ)แทนที่จะนำเสนอข้อมูลแปลกๆ เพื่อความน่าสนใจเพียงอย่างเดียวหากแต่ในขณะเดียวกันก็พบว่า ชาวของมีกระบวนการคัดเลือกความเป็นคนของจาก “พื้นที่แห่งความทรงจำ” ต่างๆ มาประกอบสร้างเป็นองค์ประกอบอัตลักษณ์บนพื้นที่แห่งความทรงจำเพื่อการแสดงออกอัตลักษณ์ความเป็นคนของบนพื้นที่ที่เป็นสัญลักษณ์ในรูปของแหล่งการเรียนรู้ชาวของที่เป็น ศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา - วัฒนธรรมของ

ในแง่ของกระบวนการผลิตซ้ำและต่อยอดอัตลักษณ์ใหม่ทางภาษาของ กลับพบปรากฏอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะบนป้ายบรรยายหัวข้อนิทรรศการภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ สะท้อนให้เห็นว่าผู้จัดมีการใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ภาษาของที่ประดิษฐ์สร้างขึ้นใหม่มาผลิตซ้ำ โดยใช้ควบคู่กับภาษาไทย เช่น “ชิมช้อ” “วัดนะท่าช้อ” “ท้อฮอบ ท้อชา” “ค้องชาค้องชิมช้อ” “ปติทินวัดนะท่าช้อ” “คักฮามความเชื่อ” “ต้อช้อ” “นูกน่าน โบคสิง” “อนุรัก มื่อ ฟันฟู พะชาว่อง” เป็นต้น เพื่อเป็นการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมของที่ถูกส่งผ่านทางภาษาเขียนของที่สร้างขึ้นยังปรากฏบนพื้นที่จัดแสดงหนังสือ

ภาษาของทั้งหนังสือนิทานและคู่มือการเรียนการสอนภาษาของต่างๆ ประกอบกับนิทรรศการการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของที่เชื่อมโยงกับพื้นที่โรงเรียนในชุมชนในฐานะพื้นที่ปฏิบัติการในการผลิตสร้างหลักสูตรภาษาของ การถ่ายทอดโดยครูของที่เป็นสมาชิกทีมวิจัยภาษาของ และการสืบทอดโดยลูกหลานของที่เป็นนักเรียนร่วมกับเด็กไทยเชื้อสายอื่นๆ ในชั้นเรียน

5.3 การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกในศูนย์การเรียนรู้ฯ

การผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมของที่ระลึก โดยเฉพาะเสื้อยืดที่สกรีนคำศัพท์ภาษาของที่เกิดจากการประดิษฐ์สร้างตัวตนคนของผ่านภาษา และพบว่ามีการผลิตซ้ำลงบนเสื้อเครื่องแต่งกาย เช่น คำว่า “จิ้มซ้อง” “ตัวชะก้อคพะชาซ้อง” ด้านหลังของเสื้อ และ “กะท่าย โค เซอ” หรือกระbungแต่งงานของคนของ ที่ถูกนำมาเป็นสัญลักษณ์แทนตัวตนทางวัฒนธรรมของที่ด้านหน้าของเสื้อยืดสะท้อนให้เห็นว่าคนของมีการใช้ความทันสมัยมาใช้เป็นเครื่องมือในการประกาศตัวตนคนของโดยเฉพาะอัตลักษณ์ทางด้านภาษาของผ่านพื้นที่เสื้อ ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายของคนที่แตกต่างกันไป และคนอื่นที่นำไปสวมใส่

5.4 การฟื้นฟูวัฒนธรรมของ

5.4.1 การฟื้นฟูวัฒนธรรมของในบริเวณอาคารศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

การฟื้นฟูประเพณีของ เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2551 ที่จัดขึ้นบนบริเวณพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ โดยผู้นำแกนหลักของการจัดงานในครั้งนี้คือ ลุงเงิน ผันผาย ในฐานะสมาชิก อบต.คลองพลู และประธานสภาวัฒนธรรมระดับอำเภอเขาคิชฌกูฏ ร่วมกับนายรุ่งเพชร ผันผาย ในฐานะสมาชิก อบต.คลองพลู และนายมณเฑียร พัฒเสมอ ในฐานะรองนายก อบต.คลองพลู โดยการสนับสนุนงบประมาณในการจัดงานจากกระทรวงวัฒนธรรมภายใต้โครงการ “ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน”

จากการสัมภาษณ์นายไพโรจน์ ผันผาย ในงานฟื้นฟูวัฒนธรรมของ พบว่า การใช้กิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมของบนพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ นับเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งของชาวของในชุมชน จะสามารถช่วยแก้ปัญหาหรือความอ่อนแอที่เกิดจากระบบการเมืองในท้องถิ่นที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พี่น้องชาวของในชุมชนต้องแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มๆ แบ่งแยกความเป็นพี่เป็นน้อง ให้กลับมามีสำนึกความสัมพันธ์เป็นพี่เป็นน้องในหมู่ชาวของในสังคมปัจจุบัน

1) การเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษในตอนเช้า และเช่นไหว้ผีหิ้ง

การเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษในตอนเช้า และเช่นไหว้ผีหิ้ง ของยายสวง คงคาเขียว ขึ้นในตอนค่ำ ในศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งยายสวง และลูกๆ คิดว่าจะนำเรือนผีหิ้งไปมอบให้นายจารึก ธรรมวิริยะ เป็นผู้จัดพิธีเช่นไหว้แทน ดังนั้น ยายสวงจึงมีความคาดหวังว่าศูนย์การเรียนรู้ฯ จะเป็นผู้นำในการจัดพิธีเช่นไหว้เป็นประจำทุกๆ ปี

2) การฟื้นฟูประเพณี (การสาธิต) การแต่งงานของชาวซอง

เป็นการสาธิตการแต่งงานภาคักของชาวซองด้วย ให้ได้กลุ่มหลังและคนภายนอกได้รู้ถึงความเป็นคนของผ่านประเพณีพิธีกรรมที่จัดขึ้น

3) การฟื้นฟูวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้าน

การเล่นพื้นบ้านของนั้น เป็นการหาช่วงเวลาจากการทำมาหากินในชีวิตประจำวันมาพบปะสนทนาพูดคุย และทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสนุกสนาน และสานสัมพันธ์สามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งการเล่นที่ชาวซองนิยมในปัจจุบันมี 3 ประเภท ได้แก่ ลูกข่าง สะบ้า และยิงกระสุน ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่ทีมวิจัยจัดขึ้นนั้นมีพื้นฐานเพื่อสร้างความสนุกสนาน ผ่อนคลายจากการทำมาหากิน และสิ่งสำคัญคือสานสัมพันธ์ระบบเครือญาติของพี่น้องชาวซองในหมู่บ้านต่างๆ ที่ต่างเข้ามาร่วมงาน

งานฟื้นฟูวัฒนธรรมของในวันนี้มองว่า ส่วนใหญ่เป็นคนของที่อยู่บ้านคลองพลู บ้านทุ่งกบิล และบ้านตะเคียนทอง ที่เข้ามาร่วมเล่นการเล่นพื้นบ้านของชาวซอง โดยเฉพาะสะบ้าโยนที่ชาวซองวัยกลางคนและผู้สูงอายุทั้ง 3 หมู่บ้าน ดูจะสานสัมพันธ์ความเป็นเพื่อนพ้องและพี่น้องของชาวซองทั้งชายและหญิงได้เป็นอย่างดี ซึ่งแสดงออกมาให้เห็นความสนุกสนานและความอบอุ่นฉันทที่พี่น้องในหมู่พี่น้องชาวซอง เด็กๆ ของเลือกเล่นของเล่นด้วยไม้เงิน 2 ขา วัยรุ่นทั้ง 3 หมู่บ้านเล่นสะบ้าโยนกันเป็นกลุ่มตามความถนัด ส่วนการเล่นสำหรับชายซองโดยเฉพาะก็คือ การเล่นลูกข่าง

แม้ว่าจะมีการเล่นพื้นบ้านตามแบบวัฒนธรรมของดังที่กล่าวแล้ว แต่กลับพบว่าชาวซองมีการนำการเล่นที่เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับในหมู่ชาวซองในปัจจุบัน คือ เปตอง มาเป็นส่วนหนึ่งในงานนี้ด้วย ควบคู่กับการแข่งขันฟุตบอลของเด็กๆ

นอกจากนั้น กิจกรรมที่สำคัญสำหรับคนของในงานคือ กิจกรรมสรงน้ำพระและรดน้ำขอพรคนเฒ่าคนแก่ที่มาร่วมในงานวันนี้เสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ซึ่งเป็นการฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิมตามแบบคนไทย ซึ่งมีทั้งคนของและคนไทยมาร่วมกิจกรรมดังกล่าวบนบริเวณพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

การเล่นพื้นบ้านของชาวชองนั้นมีการกำหนดกติกาการเล่นกันเอง โดยมีขันคอยเขย่า เพื่อให้ผู้ฝึกกติกาที่ตกลงไว้หยอดเงินครั้งละบาทหรือห้าบาทแล้วแต่ผู้เล่นกำหนดกันเอง เพื่อหวังความสนุกสนานในหมู่กลุ่มสมาชิกพี่น้องชาวชองมากกว่าจะเป็นการเล่นเพื่อการแข่งขันอย่างจริงจังตามแบบที่ทางหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานการปกครองเป็นผู้ควบคุมการจัดงาน

ดังนั้น งานฟื้นฟูอัตลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีของ โดยเฉพาะการเล่นพื้นบ้านที่อาศัยสมาชิกผู้เล่นเป็นกลุ่มหลายคนเพื่อความสนุกสนาน และประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของชาวชอง สะท้อนให้เห็นถึงผู้นำชุมชนมีการใช้วัฒนธรรมประเพณีเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางสังคมของชาวชอง และสร้างความเป็นสมาชิกกลุ่มชาวชองที่มีความสามัคคี กลมเกลียวกันของระบบเครือญาติหรือแบบเพื่อนพ้องและหมู่พี่น้องของชาวชอง เพื่อฟื้นฟูสายสัมพันธ์ระบบเครือญาติสมาชิกชาวชองที่ถูกแบ่งแยกแตกสลายด้วยพื้นที่ทางการเมือง และระบบการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากการกระจายอำนาจรัฐสู่ท้องถิ่นของไทย

4) พื้นฟูอัตลักษณ์ศิลปะพื้นบ้าน

“สมัยก่อนมีคนต่างบ้านเขาว่าจ้างพวกเราไปเล่นรำวงตามงานวัด พวกเราก็ไปกันเป็นกลุ่ม เดินเท้าไป เพราะสมัยนั้นยังไม่รถยนต์เหมือนสมัยนี้ แต่ก่อนพื้นที่ยี่สิบห้าด้วยทางมะพร้าว มีการจุดไฟเพื่อส่องแสงสว่าง และทำให้หนุ่มสาวได้มาพบปะเกี่ยวพาราสักกัน ไม่เหมือนสมัยนี้ตามงานวัดจะเห็นว่าเด็กวัยรุ่นของและไทยในหมู่บ้านต่างก็ชอบเดินเทคที่มีไฟหมุนๆ ตามงานวัด”

คำบอกเล่าของกลุ่มหญิงชาวชองสูงอายุและวัยกลางคน 2-3 คน ทำให้ทราบว่า กิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณี ของชาวชอง ในเชิงสันตนาการกึ่งบันเทิง โดยเฉพาะการร้องรำ และรำวงพื้นบ้านที่เคยอยู่ในวิถีชีวิตของหนุ่มสาวชาวชองในอดีตได้ถูกกลืนเปลี่ยนแปลง การจัดงานวัดในหมู่บ้านในระยะเวลาสิบกว่าปีที่ผ่านมา และเมื่อมีการจัดงานตามเทศกาล ทำให้พบว่า การจัดงานวัดโดยเฉพาะดิสโกเทคได้เป็นแหล่งที่เกิดความขัดแย้ง มีเรื่องราวทะเลาะวิวาท และการแก้แค้นกันของกลุ่มวัยรุ่นในชุมชน ทำให้งานวัดที่จัดขึ้นในหมู่บ้านชองเป็นประจำทุกปีมีการเลิกราไป ประกอบกับชาวชองวัยสูงอายุต้องการให้ชุมชนมีการฟื้นฟูประเพณีการเล่นเพลงพื้นบ้าน เช่น การร้องเพลงกระบอก, เพลงงานโกนจุก, เพลงงานแต่งงาน, การเล่นรำวงพื้นบ้าน เป็นต้น ดังนั้น สมาชิกชาวชองจึงได้คิดให้มีการจัดงานเพื่อฟื้นฟูรำวงพื้นบ้านขึ้นในแบบประยุกต์ผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตแบบเก่าและปัจจุบัน เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างชาวชองรุ่นต่างๆ คนเฒ่าคนแก่ พี่ ป้า อา ลุง รวมทั้งเยาวชนชองในชุมชนทั้งหญิงและชาย เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นในชุมชน ซึ่งมีการจัดขึ้นในบริเวณศูนย์การเรียนรู้ฯ ในช่วงเทศกาลทุกปี โดยอาศัยความเป็นประเพณีพื้นบ้านสร้างความสนุกสนานเข้ามาสอดแทรกและเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาของผู้ใหญ่ในชุมชนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมการเล่นรำวงพื้นบ้าน

ของแบบร่วมสมัยพบว่า สมาชิกชาวชองมีการนำอัตลักษณ์ทางประเพณีพื้นบ้านเข้ามาช่วยแก้ปัญหาและ
สานความสัมพันธ์ของคนชุมชนและการสร้างสำนึกของการเป็นเจ้าของบ้านในหมู่บ้านในการดูแล
ความปลอดภัยและความอุ่นใจให้เพื่อนบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมทางประเพณีของในชุมชน

5) การฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของชาวชอง

แม้ว่าในปัจจุบันการปรุงอาหารในชีวิตประจำวันของชาวชองจะมีลักษณะเป็นอาหาร
พื้นบ้านไทยภาคกลางมากขึ้น แต่ก็ยังคงรสชาติจัดอย่างกลมกลืน เผ็ดร้อน เค็ม อ่อนหวาน โดยอาศัย
พืชผักสมุนไพรใกล้บ้าน เช่น พริกขี้หนูสวน ใบชะมวง เร่วหอม กระวาน ว่านม่วง ข่า ตะไคร้ หัวไพล
อาหารพื้นบ้านของถูกกลับมาให้ความสำคัญและแสดงความเป็นของทางด้านอาหารหรืออาหารแบบชอง
ได้แก่ น้ำพริกกะปิสามรส คือ มีรสชาติเผ็ดเปรี้ยว เค็ม น้ำ และอ่อนหวาน จิ้มกับผักพื้นบ้าน เช่น ผักกูด
หรือผักบุด ผักหนาม หน่อไม้ต้ม ดอกแดง ว่านม่วง หน่ออ่อนกระวาน เป็นต้น น้ำพริกกระเทียม น้ำพริก
ตะไคร้ที่มีรสชาติความเผ็ด เค็ม ของตะไคร้ พริกขี้หนู และเกลือ ส่วนอาหารที่มีรสชาติเผ็ดร้อนที่ได้จาก
กระวาน ได้แก่ แกงคั่วหมูกระวาน แกงคั่วเนื้อสัตว์ป่า และตำกระวาน เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะมีรสชาติ
เผ็ดร้อนของกระวานแล้วความเผ็ดยังถูกผสมกับน้ำพริกเครื่องแกงด้วย สำหรับอาหารพื้น บ้านที่เรียกว่า
หมูชะมวง ที่ออกรสชาติจัดแบบกลมกล่อม เข้มข้น และเนื้อหมูที่นุ่ม หมูชะมวงเป็นอาหารขึ้นชื่อของ
ท้องถิ่นจันทบุรี ซึ่งชาวชองเองบอกว่าเป็นอาหารที่ชาวชองทำกินในครอบครัวมานานและเชื่อว่าเป็น
อาหารของคนชองไม่ใช่ของคนไทย

เมื่อมีการทำกิจกรรมฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาชองหรือเป็นการจัดประชุมเพื่อทำกิจกรรม
ร่วมกับคนภายนอกหรือคนของหน่วยงานรัฐ สมาชิกชาวชองจึงมีการติดต่อแม่ครัวชาวชองเพื่อทำอาหาร
พื้นบ้านสำหรับรับประทานในระหว่างทำกิจกรรม แม่ครัวที่ช่วยรับทำอาหารของส่วนใหญ่เป็นแม่ครัว
อยู่บ้านคลองพลู และบ้านตะเคียนทอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องทางเครือญาติกับสมาชิกชาวชองอยู่แล้ว โดย
แม่ครัวจะทำอาหารให้เสร็จที่บ้าน แล้วจึงค่อยนำมารับประทานที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ หรือที่โรงเรียนที่
ประชุมเพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาชอง อาหารที่ชาวชองทำรับประทานในครอบครัวนั้นมีหลาย
ประเภท แต่คนภายนอกมักมีการรับรู้ถึงอาหารชอง และมักระบุอาหารชองของที่ต้องการรับประทาน
โดยเฉพาะหมูชะมวง แกงคั่วหมูกระวาน น้ำพริกกะปิขี้ผัก และน้ำพริกกระเทียม และอาหารประเภทนี้และ
ไม่มีรสเผ็ดสำหรับคนผู้ที่ไม่ทานเผ็ดร่วมด้วย พร้อมกับผลไม้ของสวนคนชอง

ดังนั้น อาหารเหล่านั้นจึงกลายเป็นตัวแทนอาหารที่แสดงความเป็นชองและถูกฟื้นฟู
โดยผ่านกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และยังมีการ
แสดงออกและฟื้นฟูอัตลักษณ์เรื่องอาหาร โดยผ่านกิจกรรมของเด็กนักเรียนภาษาชองที่มีการถ่ายทอด

จากผู้ใหญ่ชาวซองโดยมีนักเรียนเป็นผู้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติทำอาหารจริงในบ้านของชาวซอง ได้แก่ น้ำพริกกะทิ ขนมหั้ว ขนมหั้ว แกงคั่วหมูกระวาน น้ำพริกกะปิ และขนมหุ้ง เป็นต้น

ปัจจุบัน เมื่อมีการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ สมาชิกชาวซองก็มีการส่งแม่ครัวทำอาหารพื้นบ้านแบบซอง มีการปรุงน้ำพริก ซึ่งชาวซองเองบอกว่าเป็นน้ำสมุนไพรของ สำหรับให้ผู้ร่วมงานทุกคนของและคนอื่นๆ ได้รับประทาน เพื่อเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ของตนเอง

5.4.2 การฟื้นฟูประเพณี พิธีกรรมที่เคยปฏิบัติในรอบปี ในสถานที่ต่างๆ ในชุมชน

นอกจากการฟื้นฟูวัฒนธรรมซองในบริเวณอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ แล้ว ยังพบว่ากลุ่มชาวซองมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมภายนอกศูนย์การเรียนรู้ฯ บนพื้นที่ต่างๆ ในชุมชนอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่เคยอยู่ในวิถีปฏิบัติจริงและไม่สามารถฟื้นฟูผ่านบนพื้นที่อาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้แก่

1) การฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาของในพื้นที่ของโรงเรียนในชุมชน

การอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางภาษาของสามารถฟื้นฟูได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นได้ชัดเจน โดยพบว่ามีการปฏิบัติกรฟื้นฟูเพื่อสืบสานผ่านการเรียนการสอนวิชาภาษาของในระบบโรงเรียนของชุมชนซอง ซึ่งในความเป็นจริงที่ยังไม่สามารถปฏิบัติกรฟื้นฟูบนพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้ นอกจากการนำเสนออัตลักษณ์ภาษาของผ่านรูปแบบของนิทรรศการประกอบการตีความของผู้ชม นิทรรศการเท่านั้น ในทางกลับกันพบว่าพี่น้องชาวซองจากหมู่บ้านต่างๆ ที่มาร่วมงานในวันนี้กลับมีการใช้ภาษาของสื่อสารกันระหว่างทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นข้อสรุปหนึ่งที่ได้พบเกี่ยวกับการฟื้นฟูภาษาของ คือ การจัดกิจกรรมนันทนาการแบบสนุกสนานหรือการอ้างอิงวัฒนธรรมเดิมตามสถานที่ต่างๆ เพื่อให้พี่น้องชาวซองได้มาร่วมกลุ่มจึงจะเกิดการใช้ภาษาของกันมากขึ้น

2) การฟื้นฟูประเพณีบุญสง

ด้วยอิทธิพลของการฟื้นฟูวัฒนธรรมภาษาของบนพื้นที่แหล่งการเรียนรู้ชุมชนที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ฯ แห่งนี้ ได้ส่งอิทธิพลต่อสำนึกของสมาชิกกลุ่มแกนนำชาวซองในการฟื้นฟูประเพณีพิธีกรรมบุญสงหุงและบุญสงน้ำในบริเวณใกล้พื้นที่ที่ชาวซองใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว ในชีวิตประจำวันตามหัวไร่ปลายนาและแหล่งน้ำ ซึ่งเคยเป็นกิจกรรมหนึ่งในรอบปีของชุมชนชาวซองบ้านคลองพลูขึ้นมาปฏิบัติในวิถีชีวิตในชุมชนซองอีกครั้ง โดยเฉพาะการฟื้นฟูประเพณีบุญสงบก และบุญสงหุง (น้ำ) ที่บ้านคลองพลู แม้ว่าการฟื้นฟูประเพณีบุญสงจะมีได้ถูกชาวซอง

ปฏิบัติการฟื้นฟูโดยตรงบนพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ หากแต่กลับพบว่าการฟื้นฟูประเพณีดังกล่าวถูกปฏิบัติบนพื้นที่ที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ครั้งปู่ย่าตายายในชุมชน

3) การฟื้นฟูสำนึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความทรงจำของชาวช่องที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ประกอบกิจกรรมในวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม

กิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสำนึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความทรงจำของชาวช่อง โดยเฉพาะการทำมาหากินที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมป่า เขา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากชาวบ้านและเยาวชนหนุ่มสาวมากพอสมควร โดยเฉพาะการเดินทางพื้นที่สำคัญในป่าเขา ที่อยู่บนบริเวณถิ่นที่ตั้งอาศัย โดยเฉพาะบนเขาตะเกียบทอง และเขาสอยดาวใต้ ที่เคยเป็นแหล่งทำมาหากินของปู่ ย่า ตา ยาย ทั้งซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า คนในชุมชนมักให้ความทรงจำหรือการมีประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตการทำมาหากินที่ผูกพันกับธรรมชาติ ป่า เขา ใกล้บริเวณที่อยู่อาศัย ทำให้ทราบว่า กิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ป่า และเขา สามารถอยู่ในกระบวนการฟื้นฟูประวัติศาสตร์ความทรงจำในอดีตได้เป็นอย่างดี

4) การฟื้นฟูอัตลักษณ์ระบบเครือญาติชาวช่อง

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และระบบการเมืองการปกครอง ส่งผลให้ความเป็นระบบเครือญาติของชาวช่องเริ่มถดถอยห่างออกจากกันอย่างช้าๆ ที่เด่นชัดที่สุดเห็นจะเป็นความเป็นพี่น้องชาวช่องที่อ้างอิงกับพรมแดนพื้นที่ทางการเมืองการปกครอง และส่งผลทำให้ความเป็นระบบเครือญาติอ่อนแอลงไปเรื่อยๆ ดังนั้น ความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติชาวช่อง ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความเป็นกลุ่มเป็นก้อน ความสมานฉันท์สามัคคีให้กับคนในกลุ่มชาวช่อง และเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างความเข้มแข็ง สร้างพลังอำนาจในการต่อรองและการเข้าถึงทรัพยากรในการเกื้อหนุนให้ชาวช่องสามารถดำเนินอยู่ร่วมกับคนในสังคม

5) กิจกรรมทางประเพณีในรอบปีที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยอื่นๆ ที่เกิดขึ้น ได้แก่

5.1) กิจกรรมฟื้นฟูประเพณีลอยกระทง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกให้เยาวชนในหมู่บ้านชุมชน โดยเฉพาะหมู่บ้านเจ้าภาพได้แสดงความอดทนและร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนานระหว่างวัยรุ่นด้วยกันและผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส คนเฒ่าคนแก่ในชุมชนโดยปราศจากความงุนงง มีเรื่องมีราว ด้วยวิธีการผู้ใหญ่ออกละเยาวชนเชื้อฟังผู้ใหญ่ หรือการร่วมกิจกรรมโดยลดช่องว่างและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยของคนในชุมชนได้ดี

5.2) กิจกรรมฟื้นฟูประเพณีรำวงชาวบ้าน ซึ่งเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของชาวช่องวัยต่างๆ โดยเฉพาะป้าๆ ลุงๆ ทั้งหลายระหว่างหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลคลองพลูและตำบลตะเคียนทองได้เป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้จากการเกิดวัฒนธรรมการเอาแรงกันจากหมู่บ้านหนึ่งไปสู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง

5.5 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกระบวนการปรับปรุงนิทรรศการในศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

ความเป็นคนของ ถูกนำมาอนุรักษ์และฟื้นฟูผ่านนิทรรศการที่จัดแสดงบนพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ โดยมีการสื่อสารเพียงด้านเดียวในรูปแบบของการถ่ายทอดองค์ความรู้ชาวช่องให้คนในชุมชนได้เข้าเรียนรู้อดีต ซึ่งผู้รับประโยชน์จากนิทรรศการต่างๆ ภายในอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นคนของในส่วนน้อย เนื่องจากคนของมีการรับรู้ และมีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ความทรงจำของตนเอง และที่สำคัญชาวช่องยังคงมีวิถีชีวิตที่ไม่แตกต่างโดยสิ้นเชิงกับเรื่องราวที่ถูกนำเสนอผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ

ในทางกลับกัน นิทรรศการที่ถูกนำมาเสนอผ่านนิทรรศการในศูนย์การเรียนรู้ฯ กลับมีประโยชน์ต่อผู้สนใจที่เป็นคนนอกวัฒนธรรม หรือคนนอกชุมชน ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการฟื้นฟูอัตลักษณ์ชาวช่องจากแผ่นป้ายบรรยายเนื้อหา ภาพถ่าย และวัตถุประกอบการจัดแสดง โดยคนในชุมชนชาวช่องใช้ศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ เพื่อทำหน้าที่เป็นพื้นที่ตัวตนทางวัฒนธรรม และให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของชาวช่อง ตลอดจนภาพเกี่ยวกับชาวช่องในรูปแบบที่ย่นย่อภายใต้เงื่อนไขของพื้นที่ที่มีอยู่จำกัดของอาคารเล็กๆ มิสามารถนำกิจกรรมที่ชาวช่องปฏิบัติในวิถีชีวิตบนพื้นที่ต่างๆ ในชุมชน รวมทั้งการประกอบกิจกรรมที่เป็นไปตามช่วงโอกาส เวลาและฤดูกาลในรอบปี เช่น การเซ่นไหว้ศาลเจ้าที่ประจำพื้นที่ทำมาหากิน หากแต่กลับทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการฉายภาพความเป็นคนของเพื่อให้มองลึกลงไปในชุมชนที่ชาวช่องอาศัยอยู่ ซึ่งผู้ชมสามารถเข้าไปสัมผัสเพื่อเรียนรู้กับกิจกรรมต่างๆ ของชาวช่อง โดยอาศัยการอ้างอิงตามปฏิทินวัฒนธรรมของในรอบปีสัญลักษณ์ที่ถูกชาวช่องสร้างขึ้น และแสดงออกผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ

อย่างไรก็ดี การประกอบกิจกรรมบางอย่าง โดยเฉพาะการทำมาหากินในรอบปีในอดีต แต่ปัจจุบันได้สูญหายทั้งที่ดินและการทำมาหากินด้วยเงื่อนไขทางการเมืองการปกครองของไทย และยังคงหลงเหลือแค่เพียงภาพของอดีตในประวัติศาสตร์ความทรงจำของคนเฒ่าคนแก่ชาวช่องเท่านั้น

โดยเฉพาะ การทำสวนกระวาน⁴ ที่ปัจจุบันถูกแปรเปลี่ยนบริบทมาเป็นการปลูกกระวานโดยใช้ประโยชน์จากลำต้นแค่เพียงสำหรับการประกอบอาหารในครัวเรือนเท่านั้น มิได้ผลิตเพื่อการค้าดังในอดีตอีกต่อไปสำหรับการทำน้ำมันยางนั้น แม้ว่าไม่ได้สูญหายไปเสียทีเดียว หากแต่ก็มีอาจจะทำได้อย่างเปิดเผย อันเนื่องด้วยเงื่อนไขลักษณะเดียวกันกับการทำสวนกระวาน

ดังนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของถูกสร้างขึ้นโดยนักวิชาการจากหน่วยงานรัฐ ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันของนักวิชาการและคนของ โดยผ่านอำนาจ ความรู้ การควบคุมการผลิตสร้างการฟื้นฟูอัตลักษณ์ชาวของ ด้วยนักภาษาศาสตร์และนักวิชาการพิพิธภัณฑสถานอย่างไรก็ตาม การสร้างศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชุมชนชาวของ สร้างขึ้นเพื่อคนของ หากแต่กลับตอบสนองความต้องการการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชาวของของคนนอกชุมชนเป็นหลักผ่านนิทรรศการศูนย์การเรียนรู้ฯ

คนของคิดอย่างไรกับสิ่งที่นำเสนอในศูนย์การเรียนรู้ฯ ?

จากการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มสมาชิกชาวของเกี่ยวกับนิทรรศการภายในศูนย์การเรียนรู้กับชาวของในชุมชน พบว่า การนำเสนอนิทรรศการเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ ผ่านภาพถ่ายเล็กๆ จากเหตุการณ์จริงในชุมชนซึ่งชาวบ้านรับรู้กันในชีวิตอยู่บ้างแล้ว ชาวบ้านจึงไม่ค่อยให้ความสนใจเข้ามาชมหรือเข้ามาเรียนรู้กันมากนัก ซึ่งตามลักษณะนิสัยของชาวบ้านมักจะให้ความสนใจกับสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ หรือเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยมีให้เห็นในชุมชนมากกว่าการนำเสนอสิ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน และข้อความบอกเล่าที่เป็นตัวหนังสือ

ในขณะเดียวกัน จากการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาเกี่ยวกับการเข้ามาชมนิทรรศการของชาวของ พบว่า กลุ่มชาวของวัยอาวุโสที่อาศัยการเข้าร่วมกิจกรรมและให้ความสนใจเข้าไปชมการจัดแสดงเรื่องราวของตนเองตามบอร์ดต่างๆ อย่างใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งจัดแสดงด้วยการเพ่งดูเรื่องราวและคนของที่อยู่ในภาพถ่ายจากกล้อง ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ชาวบ้านไม่ค่อยมีใช้ให้เห็นในชุมชนนัก นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าชมสิ่งจัดแสดงในอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส พบว่า ผู้ชมเหล่านั้นมักแสดงความรู้สึกรังเกียจ และรำลึกถึงความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งตนเองก็เคยมีประสบการณ์และได้สัมผัสมาก่อนมาสนทนากันควบคู่กับการชมนิทรรศการไปด้วย

นายมนเทียร พัฒเสมา และนายหนู สีสมนัติ มีความคิดเห็นว่าการที่จะทำให้ชาวบ้านสนใจและอยากมาที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ อาจจะสร้างกิจกรรมที่ชาวบ้านมาแล้วได้รับประโยชน์กลับไป พร้อมๆ กับได้พบปะพูดคุยกับเพื่อนๆ บ้านชาวบ้านหรือสมาชิกชาวของ

⁴ การสูญหายของการทำมาหากินด้วยการทำสวนกระวาน โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนของที่ตำบลคลองพลูและตำบลตะเคียนทอง แต่ยังคงมีการดำเนินการอยู่ของชาวของที่อำเภอโป่งน้ำร้อนบนพื้นที่ภูมิศาสตร์ของเขาสอยดาว ซึ่งเป็นอีกฝั่งหนึ่งที่ชาวของในพื้นที่ ตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู

ภาพแสดงการชมนิทรรศการของของชาวบ้านของ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกระตุ้นและช่วยสร้างและฟื้นฟูอัตลักษณ์ในรูปแบบของแหล่งการเรียนรู้ชุมชนที่เรียกว่า ศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ กับชาวของก็ตาม กลับพบว่า ชาวของได้มีการยอมรับศูนย์การเรียนรู้ฯ ดังกล่าว มาใช้ประโยชน์ในการเป็นเครื่องมือในฐานะพื้นที่ศูนย์กลางในการแสดงตัวตนทางวัฒนธรรมของชาวของในสังคมและเป็นพื้นที่รวมภาพองค์ความรู้แห่งความทรงจำในอดีตของชาวของในชุมชน โดยผ่านการประกอบกิจกรรมต่างๆ บนพื้นที่ดังกล่าว โดยเฉพาะการจัดนิทรรศการ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของ การจัดกิจกรรมตามเทศกาลในรอบปีของชุมชน และการถ่ายทอดเพื่อการฟื้นฟูภาษาของของครูของในโรงเรียน ตลอดจนการพูดถึงตัวตนคนของต่อผู้มาเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้ฯ พื้นที่แห่งนี้จึงเป็นสัญลักษณ์ของชาวของ ซึ่งทั้งชาวของที่รู้จักและคุ้นเคยหรือไม่คุ้นเคยกับพื้นที่แห่งนี้ต่างก็เรียกชื่อพื้นที่แห่งนี้สั้นๆ ว่า “ศูนย์ของ”

ในทางกลับกัน กลับพบว่า ชาวของและคนในชุมชนไม่ค่อยให้ความสนใจในตัวนิทรรศการมากนัก เนื่องจากเป็นสิ่งที่ตนเองได้สัมผัส พบเจอ อยู่ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ดังที่นายรุ่งเพชร ผันผาย กล่าวว่า “คนของไม่ค่อยสนใจในเรื่องที่เรารู้และเห็นอยู่ทุกวัน แต่เขาจะสนใจเรื่องที่แปลกแตกต่างออกไปจากชีวิตประจำวัน ซึ่งศูนย์ของไม่มีให้เขาเข้ามาดู” แต่ก็มีคนของส่วนน้อยที่ได้มีโอกาสเข้ามายังสถานที่แห่งนี้โดยอาศัยช่วงเวลาวางเว้นจากการงานในช่วงเทศกาลสำคัญ และเข้าไปชมนิทรรศการ สิ่งที่เขาสนใจส่วนใหญ่จะเป็นภาพถ่าย ซึ่งเป็นการบันทึกภาพกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงและมีตัวคนของที่เขารู้จักอยู่ในภาพด้วย

5.6 ศักยภาพในการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของในอนาคต

5.6.1 ผลกระทบของกระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

ผลกระทบด้านบวก

1) กระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ

หากย้อนกลับไปพิจารณาจากประวัติการดำเนินงานที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของของลุงเงิน ผันผาย พบว่ากระแสของการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของในท้องถิ่นมิได้เกิดขึ้น หลังจากกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ หากแต่มีการดำเนินงานมาเมื่อครั้งปีพ.ศ.2536 (เป็นต้นมา) เป็นช่วงแรกๆ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมประเพณีของชาวของที่มองเห็นและสัมผัสได้ อย่างเป็นรูปธรรมในเชิงสาธิต และเมื่อครั้งปีพ.ศ.2543 และปีพ.ศ.2544 เป็นต้นมา เกิดกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ รวมทั้งศิลปะ ประเพณี เพื่อการฟื้นฟูและสืบทอดในชุมชน มีผลกระทบทำให้โรงเรียนและผู้ปกครองตลอดจนลูกหลานของในชุมชนให้ความสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาผ่านการเรียนการสอนภาษาของกันมาก ซึ่งนายสุรพล ไชยพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคลองพลู ที่มีการเรียนการสอนภาษาของในชุมชนของเพียงแห่งเดียว เล่าว่า ผู้ปกครองจากโรงเรียนใกล้เคียงย้ายลูกหลานมาเรียนที่โรงเรียนเพิ่มขึ้นและมากกว่าปกติ ส่วนน้องมอสเป็นเด็กนักเรียนลูกหลานของคนหนึ่งที่ร่วมคลุกคลีกับกลุ่มสมาชิกชาวของมานานแล้ว เห็นที่โรงเรียนคลองพลูมีการเรียนการสอนภาษาของและเรียนสนุกจึงอยากเรียนบ้าง แต่ติดที่ตนไม่ได้เรียนที่โรงเรียนวัดคลองพลู

ข้อสังเกตของลุงเงิน ผันผาย เกี่ยวกับการฟื้นฟูภาษาของ พบว่าปัจจุบันมีชาวของให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาของ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมประเพณีของกันมากขึ้น นอกจากนั้นยังพบว่ามิได้ให้ความสนใจวัฒนธรรมของกันมากขึ้น โดยเฉพาะการฟื้นฟูภาษาของที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนและการทดลองสอนด้วยตัวหนังสือภาษาของที่ตนสร้างขึ้นใหม่

นอกจากนั้น จากการเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมของที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2551 พบว่าชาวของทั้งตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลูมีการร่วมกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีของกันเป็นจำนวนมาก

2) เกิดการทบทวนทรัพยากรแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการฟื้นฟูภาษาของ โดยเฉพาะการก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

3) คนภายนอกรู้จักตัวตนคนของมากขึ้นในด้านการปฏิบัติการเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางด้านภาษาของชาวของ และให้ความสนใจเข้าเรียนรู้กระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหน่วยงานสถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ และหน่วยงานสนับสนุนการทำงานของชาวบ้าน ตลอดจนเครือข่ายชุมชนผู้สนใจ

4) การดำเนินงานโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาของ โดยได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ต่อคนในชุมชน เช่น คนทำอาหาร กลุ่มคนที่เรียกว่าทีมวิจัยดำเนินโครงการ เป็นต้น

5) กระบวนการฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาของ ก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวชุมชน ได้แก่ สมาชิกทีมวิจัยเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นคนของมากขึ้น และมีความมั่นใจในการดำรงอยู่ในสังคมโดยอาศัยพื้นฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง ชาวชนของได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูง แม่ครัวหรือกลุ่มแม่บ้านของมีความมั่นใจในการทำอาหารพื้นบ้านตามแบบวัฒนธรรมของมากขึ้น และคนของโดยเฉพาะสมาชิกแกนนำทีมวิจัยโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาของได้รับบทบาทที่สำคัญของชุมชน คือ การเป็นครูสอนวิชาภาษาของในโรงเรียน และการได้รับเลือกให้เป็นผู้นำที่สำคัญในชุมชน เช่น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

6) เกิดประโยชน์ต่อสังคมในการเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้และการทำความเข้าใจในความหลากหลายของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมไทย เพื่อสร้างพื้นฐานการสมานสามัคคีของคนในสังคมต่อไป

7) คนในชุมชนตระหนักและหันกลับมาให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น และเกิดการรวมกลุ่มกันโดยอาศัยวัฒนธรรมของเป็นเครื่องมือสานสัมพันธ์ของคนของและคนในชุมชน ที่เป็นระบบเครือข่ายและความเป็นเพื่อนบ้านที่อยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้น

ผลกระทบด้านลบ

1) การที่หน่วยงานวิชาการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของในชุมชน และมีการสนับสนุนดูแลด้านกิจกรรมและด้านวิชาการอย่างใกล้ชิด ทำให้ชาวของมาร่วมกิจกรรมอย่างคึกคัก ซึ่งเป็นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้กับชาวของโดยไม่รู้ตัว ต่อเมื่อหน่วยงานดังกล่าวทยอยห่างออกไปชุมชนอื่น ได้ส่งผลกระทบต่อชาวของเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่ชาวของไม่เคยเรียนรู้มาก่อน

2) ในช่วงเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2544 จนถึงปัจจุบัน มีงบประมาณจากหน่วยงานรัฐคอยสนับสนุนการดำเนินงาน โดยเฉพาะการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาโดยตลอด เมื่อมีการสิ้นสุดเวลาในการดำเนินงานไปแล้ว จึงทำให้แรงกระตุ้นในการลุกขึ้นมาดำเนินการดังกล่าวของชาวของลดถอยลงไป เหลือเพียงกลุ่มแกนนำเล็กๆ ซึ่งมีเพียงประมาณ 5-6 คน ที่ยังมีจิตสำนึกว่าศูนย์การเรียนรู้ฯ ดังกล่าวเป็นเสมือนบ้านหลังหนึ่งของตน

3) ชาวของมีการะในการนำศิลปวัฒนธรรมของรับใช้คนภายนอกมากขึ้นตามความต้องการของคนภายนอกชุมชนหรือนอกวัฒนธรรม เช่น นักเรียน นักศึกษาหรือผู้ให้ความสนใจ เข้ามาศึกษาค้นคว้าเชิงวิชาการ และต้องการให้มีการนำเสนอวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ แบบสาริตหรือการจัดฉาก มากกว่าเสนอภาพความจริงตามเวลาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของชาวของในชุมชน

5.6.2 ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ

จากการทบทวนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่ผ่านมา พบว่าเมื่อมีการเปิดศูนย์ฯ ผ่านไปประมาณหนึ่งปี ศูนย์การเรียนรู้ฯ มีบทบาทเป็นแหล่งการเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชาวซองจากผู้สนใจที่หลากหลาย จากการสังเกตและคำบอกเล่าของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับความต้องการของผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับซองให้ความสนใจทั้งภาษา และสนใจวัฒนธรรมประเพณีของด้านอื่นๆ ด้วย แก่นนำคณะกรรมการซองมีข้อสังเกตร่วมกันว่า นิทรรศการสวนภาษาดังกล่าว ยังไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ และแสดงตัวตนทางวัฒนธรรมได้อย่างครอบคลุมครบถ้วน ประกอบกับการบริหารจัดการศูนย์ฯ มีปัญหาอยู่หลายเรื่อง มักบ่นบ่อยๆ เช่น นายสำราญ เกื้อกิจ, นายรุ่งเพชร ผันผาย และนายไพรวัด ผันผาย มักบอกว่า ตนเองไม่มีเวลามาดูแลศูนย์ของเท่าไรหรอก เนื่องจากต้องไปดูแลสวนผลไม้ของครอบครัวตนเอง ถ้าไม่ดูแลสวนแล้วใครจะทำงานหาเงินส่งลูกๆ เรียนหนังสือ หรือแม้กระทั่งชำระหนี้สินในการทำสวนอีก นอกจากนั้น ตนยังมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในชุมชนอีกที่ต้องทำ ทุกวันนี้ก็จะไม่ค่อยมีเวลาทำสวนกันแล้ว ส่วนนายหนู และตาเถียน เล่าแบบท้อๆ ให้พี่เลี้ยงฟังว่า ตนเองแวะเวียนมาศูนย์ของอยู่แค่ 2 คน เวลามีคนมาเยี่ยมเยียนศูนย์ของก็ต้องควักเงินค่าน้ำดื่ม ค่าไฟ สำหรับผู้มาเยี่ยมเยียน เสียเวลาทำงานสวนในครอบครัว และยังต้องมาเหนื่อยเปล่ากับแขกที่มาเยี่ยมเยียนอีก ถ้ามีแต่มาดูแลศูนย์ของ แล้วเกิดผลเสียหายต่อผลผลิตในสวนใครจะรับผิดชอบ เพราะปีหนึ่งได้ผลผลิตแค่ครั้งเดียว การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ หรือการจัดแสดงภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่บอกกับคนภายนอกกลุ่มว่าเป็นสัญลักษณ์ความภาคภูมิใจหรือกลายเป็นภาระที่หลีกเลี่ยงไม่ได้กันแน่ ? ในวันนี้ยังมีงบประมาณและแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างความเคลื่อนไหวบนพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ผ่านมาในรูปโครงการ แต่ก็ยังมีข้อคำถามว่าหากงบประมาณที่พ่วงกับกิจกรรมในโครงการศูนย์การเรียนรู้ฯ จะดำเนินต่อไปอย่างไร ?

ที่สำคัญ เนื่องจากชาวซองขาดความรู้ความชำนาญ อีกทั้งยังขาดความมั่นใจในการปรับปรุงและดูแลสิ่งจัดแสดงภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ ส่งผลให้วัตถุจัดแสดงและป้ายบรรยาย ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในพื้นที่จัดแสดงตกอยู่ในสภาวะเสื่อมโทรม ไม่เป็นที่น่าสนใจศึกษาหาความรู้ของคนทั่วไป นอกจากนั้น ศูนย์ของยังขาดความเคลื่อนไหว และที่สำคัญคนของต่างมุ่งทำมาหากินและทำหน้าบทบาทที่มีทางด้านอื่นๆ ในสังคมอย่างต่อเนื่อง ผู้ดูแลศูนย์ของประจำก็มีเพียงส่วนน้อย ทำให้ทีมวิจัยของทอดลอย

ประกอบกับหน่วยงานรัฐ เช่น โรงเรียน อบต. และหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน ในท้องถิ่นมักให้ความสนใจและมีการจัดแสดงเกี่ยวกับวัฒนธรรมของอยู่บ่อยๆ ในหน่วยงานของตนเอง และมองมายังศูนย์ของว่ามีสิ่งของที่ประดิษฐ์สร้างและฟื้นฟูวัฒนธรรมขึ้นมาพอให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะระบบตัวเขียนภาษาซอง และสิ่งของรวมทั้งป้ายบรรยายประกอบภาพการจัดแสดง มาหยิบยืมโดยการถอดและเคลื่อนย้ายนิทรรศการซองออกไปใช้นอกอาคาร เมื่อใช้เสร็จบางที่ไม่นำมาคืนก็มี หรือส่วน

ใหญ่นำมาคืนแต่กลับว่างกองไว้ ทั้งทีมวิจัยและผู้ยืมต่างก็ไม่สามารถจัดเข้าที่ได้ดังเดิมเจ้าหน้าที่โครงการ (ต้องคอยจัดให้ ซึ่งบ่อยๆ ก็ทำให้รู้สึกเหนื่อยล้า ที่นอกจากนั้น ยังเป็นเรื่องของ “อำนาจ” โดยเฉพาะคณะกรรมการแกนนำศูนย์ของมีศักยภาพไม่เพียงพอ หรือบารมี ที่จะทำให้หน่วยงานหรือผู้นำเข้ามาให้ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือในการแก้ปัญหาดังกล่าว รวมไปถึงปัญหาเรื่องความร่วมมือของคนนอกกลุ่มคณะกรรมการในชุมชน ที่คณะกรรมการหลายๆ คน มองว่า คนนอกมองเห็นการทำงานแต่ไม่เห็นความสำคัญของงานที่ทำ ความร่วมมือจากภายนอกจึงมีไม่เต็มที่เท่าที่ควร การดำเนินงานจึงจำกัดอยู่ในวงของแกนนำกลุ่มเล็กๆ และที่สำคัญที่ผ่านมาการขับเคลื่อนงานเกิดการกระตุ่นจากมหิดลบ่อยๆ อีกทั้ง ผู้นำชุมชนขาดการพูดคุยเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมในระดับชุมชน ในที่ประชุมระดับอำเภอหรือจังหวัด และขาดการรายงานการดำเนินกิจกรรมด้านวัฒนธรรมส่งหน่วยงานในชุมชนท้องถิ่นได้รับรู้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว สมาชิกกลุ่มของรับรู้ปัญหา หากแต่ไม่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว และไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวด้วย ในขณะเดียวกันนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมหิดล เกิดความตระหนักในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก จึงผลักดันให้ชาวของดำเนินกิจกรรมโครงการ “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ เป็นแหล่งการเรียนรู้ชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วม” ซึ่งในครั้งนี้เป็นครั้งที่ชาวของดำเนินกิจกรรมคิดเองทำเองและเสนอขอความช่วยเหลือจากฝ่ายต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งในครั้ง นี้ ได้มีอาจารย์และนักศึกษา สาขาพิพิธภัณฑศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ลงไปร่วมคิด ร่วมทำกับชาวของอีกครั้ง พร้อมๆ กับเรียนภาคสนามไปด้วย

เสียงสะท้อนจากสมาชิกชาวของและผู้เกี่ยวข้องใกล้เคียงกับศูนย์การเรียนรู้ฯ

ตาเขียน ผันผาย “เวลามีคนมาดูศูนย์ฯ ก็ต้องวิ่งมาเปิดศูนย์ฯ ถ้าเขาคุยนานก็ต้องเสียเวลา บางทีก็ต้องควักเงินในกระเป๋าตัวเองดูแลบริการเรื่องน้ำดื่ม นอกจากนั้น เวลาเขามาเก็บค่าไฟฟ้าที่อนามัย อนามัยเขาก็บอกว่าหมีไฟฟ้าแยกส่วนกันกับของอนามัยมาแต่เดิมแล้ว เพราะเป็นชื่อของลุงเงิน ตนเป็นผู้คอยดูแลศูนย์ฯ ก็เลยต้องเป็นผู้รับภาระจ่ายค่าไฟฟ้าทุกเดือนๆ ไม่รู้จะทำอย่างไรดี อยากทำนั่นทำนี่ก็ไม่มีงบ ?”

วิไลวัล ผันผาย “หลายครั้งหากมีคนมาติดต่อทางอนามัยเพื่อศึกษาข้อมูลในศูนย์ฯ ตนจะเป็นผู้มาเปิดศูนย์ฯ ให้เวลาที่เขาต้องการไปศึกษาที่หมู่บ้านของ ตนก็ต้องพาไป แต่ตนกลับเสียเวลาทำงานและยังไม่มีค่าเหนื่อยเลย ทำอย่างไรจึงจะมีค่าเสียเวลาและค่าเหนื่อยเวลาพาผู้สนใจศึกษาพื้นที่ต่างๆ ในหมู่บ้าน ?

หมอรุ่ง “คณะกรรมการไม่ดูแลความสะอาดเก็บกวาดใบไม้บริเวณศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง เวลามีคนมาดูงานหรือทางมหิดลมาประชุมหรือศูนย์ฯ จัดกิจกรรมที่ ก็ค่อยมาทำความสะอาดกันอย่างหนัก”

จารึก แก้วสว่าง และมณเฑียร พัฒนา กล่าวสอดคล้องกันว่า “ศูนย์ฯ ตั้งอยู่ในหมู่ 4 (ท้ายทุ่งคลองพลู) ก็ควรให้คน (คณะกรรมการศูนย์ฯ) ในหมู่บ้านดูแลเป็นหลัก ต่อไปนี้พวกเราก็จะไปเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาหมู่บ้านตนเอง (หมู่ 8 หลังเนิน และหมู่ 10 วังยายมุก) บ้าง”

สำราญ เกือกกิจ “เราก็ต้องทำงานบ้านก่อน เพราะเรามีค่าน้ำใช้จ่ายส่งลูกเรียน ไหนจะหนี้สินอีก ถ้าเราไม่ให้ความสำคัญกับงานบ้านเราก็ไม่มีเงินไปใช้จ่าย ใครจะมาช่วยจ่ายแทนเราได้ ศูนย์ฯ ก็ไม่ได้ทั้ง แต่เวลาที่เพื่อนสมาชิกจะทำอะไรก็จะมาร่วมได้บางเวลา”

เสียงสะท้อนจากบุคคลต่างๆ ดังกล่าว นอกจากจะทำให้ทราบถึงการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ โดยเฉพาะจิตสำนึกสาธารณะในระดับปัจเจกที่ขัดแย้งกันอย่างรุนแรงกับจิตสำนึกเรื่องการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง และความขัดแย้งทางความคิดของตนเอง ซึ่งพบว่า แกนนำอาวุโสมีการยึดติดและเกรงกลัวต่ออำนาจ บารมี และการให้ความเคารพนับถือผู้มีความรู้และเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งศูนย์ฯ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ นอกจากนั้น ยังพบว่า บุคลากรภายในองค์กรศูนย์การเรียนรู้ฯ มีความขัดแย้งกันกับองค์กรท้องถิ่นบนเงื่อนไขของพื้นที่ทางการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นในหมู่บ้าน ซึ่งก็มีผลกระทบไปถึงกระบวนการฟื้นฟูอัตลักษณ์ชาวของผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ ด้วยเช่นกัน

5.6.3 แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่ผ่านมา พบว่า สร้างศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับชาวของ หากแต่สิ่งที่เกิดขึ้นในความเป็นจริงกลับพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นการเสนอเรื่องราวของชาวของที่ตอบสนองความต้องการหรือเอื้อประโยชน์ต่อคนภายนอกมากกว่าประโยชน์ที่ชาวของจะได้รับ ดังนั้น แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ จึงต้องหันกลับมาพิจารณาพร้อมกับตั้งคำถามว่า จะสร้างศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของหรือศูนย์ของเป็นทั้งแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับชาวของหรือคนในชุมชน และในขณะเดียวกันก็เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหรือสถานที่ทำกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน เพื่อมุ่งตอบสนองคนในชุมชนเป็นหลัก (และคนนอกชุมชนเป็นรอง) ได้อย่างไร ?

5.6.4 การแก้ปัญหาหรือหาทางออกเกี่ยวกับบุคลากรศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

คนที่ผู้นำหลัก และผู้นำที่เป็นแกนนำถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดต่อการก่อเกิดการขับเคลื่อนงานของศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของไปสู่เป้าหมายอันสูงสุด

1) ผู้นำหลักที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่ยึดความคุ้มค่าและการบริหารจัดการองค์กรศูนย์ฯ

ผู้นำหลักที่เป็นคนรุ่นใหม่ มีความสำคัญมากที่สุดในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งในปัจจุบันยังขาดอยู่ ดังนั้น การหาแนวทางแก้ปัญหาผู้นำอาวุโสหรือผู้นำที่มีอยู่ในปัจจุบันจะต้องร่วมการสรรหาบุคลากรคนรุ่นใหม่ที่มีอุดมการณ์มีความสามารถในการดำเนินงานระดับชุมชน หรือมีทักษะความคิดสร้างสรรค์เข้ามาเป็นผู้นำในการดำเนินงาน หรือการสร้างคนผู้นำคนรุ่นใหม่ โดยการถ่ายทอดผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ หรือการพัฒนาศักยภาพให้กับผู้นำคนรุ่นใหม่ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การส่งไปเรียนรู้งานในพื้นที่ชุมชนตัวอย่าง หรือการเสริมสร้างทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานศูนย์ฯ เพื่อเป็นตัวแทนของผู้นำในรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นของคนของในรุ่นหลังด้วย

2) แกนนำการบริหารจัดการองค์กรศูนย์ฯ

บุคลากรแกนนำองค์กรศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ ถือเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญ พระอาจารย์วิระ สติสัมปโน พระนักพัฒนาชุมชนแห่งวัดน้ำจุ่น ให้ข้อเสนอแนะเพื่อสร้างแกนนำในการบริหารจัดการองค์กรศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยการสร้างเครือข่ายคนของในชุมชนตามหมู่บ้านต่างๆ หมู่บ้านละ 1-2 คน ที่มีอุดมการณ์และมีใจในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของ และคนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ เช่น ผู้นำทางศาสนาและพิธีกรรม เป็นต้น เพื่อพบปะประชุมหารือและสร้างจุดมุ่งหมายการดำเนินงานหรือการจัดงานต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ฯ ร่วมกัน โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นศูนย์กลาง และมีการจัดประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้านต่างๆ ที่มีเครือข่ายแกนนำอยู่ เวลาที่มีการจัดงานก็ประชุมแกนนำให้หาแนวร่วมจากแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นเจ้าของการจัดงานด้วย

ดังนั้น ผู้นำรุ่นใหม่จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาการก่อเกิดความเข้มแข็งและธำรงอยู่ขององค์กรศูนย์ฯ ในชุมชนอย่างแท้จริง รวมทั้งการใช้เครื่องมือศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น มีอำนาจในการต่อสู้หรือต่อรองและการเข้าถึงทรัพยากรในด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวของและคนในชุมชนอย่างแท้จริง

5.6.5 การแก้ปัญหาภาระของบุคลากรปิด-เปิดอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ

เนื่องจากปัญหาการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยเฉพาะการที่ชาวบ้านไม่สามารถเปิด-ปิดศูนย์ฯ และคอยเฝ้าดูแลศูนย์ฯ ของได้ทุกวัน และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับศูนย์ฯ และผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้น

จึงมีการเสนอว่าการแก้ปัญหาหรือทางออกของการดูแลศูนย์ฯ มีดังต่อไปนี้

1) การแก้ปัญหาหรือหาทางออกเกี่ยวกับบุคลากรที่ไม่ค่อยมีเวลาเปิด-ปิดศูนย์การเรียนรู้ให้กับผู้สนใจโดยเฉพาะคนนอกชุมชนที่เข้ามาในกิจกรรมในอาคาร

การปิด-เปิดและดูแลอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ กลายเป็นภาระหน้าที่ของสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่เชื่อมโยงกับปัญหาทรัพยากร โดยมีคนนอกชุมชนที่สนใจสะท้อนผ่านเจ้าหน้าที่อนามัยและชาวบ้าน ทำให้พบว่าคนส่วนใหญ่เวลาที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ แต่กลับพบว่าห้องลือคฤณแจ่วไว เนื่องจากไม่ได้ติดต่อมาก่อนล่วงหน้า ดังนั้น คำถามที่ตามมาของคนนอก คือ ทำอย่างไร ? ศูนย์การเรียนรู้ฯ จึงจะถูกเปิดตลอดเวลา ?

2) กิจกรรมสร้างความเคลื่อนไหวและเท่าทันสังคมภายนอก

นอกจากการจัดนิทรรศการและการใช้ศูนย์ฯ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและได้รับความเพลิดเพลินจากการชมนิทรรศการ แล้วควรมีการจัดกิจกรรมการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารของคนในชุมชนจำเดือนเกี่ยวกับเศรษฐกิจการทำมาหากินของคนในชุมชนเพื่อหาทางออกหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทำมาหากินของกลุ่มชาวบ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยของการดำรงชีวิตให้อยู่รอดในสังคมไทย และรู้เท่าทันโลก ยกตัวอย่างเช่น การพูดคุยเรื่องวิกฤตเศรษฐกิจข้าวในสังคมไทย ราคาผลไม้ตกต่ำ หรือคนเผ่าคนแก่นั่งคุยและทำขนมกินกัน เป็นต้น

ดังนั้น การปรับปรุงและพัฒนานิทรรศการศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อคนในชุมชน ควรมุ่งเน้นให้เกิดความสอดคล้องต่อความสัมพันธ์และการยกระดับความรู้ของคนในชุมชนให้มากที่สุด และที่สำคัญคือ การสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้พบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาร่วมกันต่อไป

3) การพัฒนารูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่ทันสมัย

ข้อเสนอของมณฑิร พัฒเสมอ เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ฯ ในอนาคต ควรมีการยกระดับการนำเสนอข้อมูลความรู้เกี่ยวกับชาวซอง ยกตัวอย่างเช่น สร้างสื่อเทคโนโลยี การเรียนการสอนภาษาซองในห้องเรียน การบอกเล่างานกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของในรูปแบบของ CD ในระยะเวลาสั้นๆ กรณีวิทยากรไม่สามารถมาให้ข้อมูลได้ หรือต้องการนำเสนอข้อมูลสั้นๆ

นอกจากนั้น สร้างระบบการสืบค้นทางด้านภาษาซองด้วยคอมพิวเตอร์ในห้องศูนย์ข้อมูล กรณีผู้บอกข้อมูลชาวซองไม่สามารถมาอยู่กับผู้สนใจได้ตลอดเวลา เป็นต้น

4) การระดมทุน

แม้ว่าจะเป็นการดำเนินงานแบบง่ายๆ ตามแบบของชาวบ้าน ในทางกลับกันเงินทุนกลับกลายเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ ดังนั้น การระดมเงินทุนและการประชาสัมพันธ์การฟื้นฟูวัฒนธรรมของ เป็นการหาช่องทางเพื่อสร้างรายได้หรือระดมทุนมาสนับสนุนการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องของศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งในอนาคตจะต้องมีการจัดตั้งกองทุนศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยอาศัยการสร้างรายได้จากกิจกรรมต่างๆ สามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายประจำเดือนโดยเฉพาะค่าน้ำค่าไฟ กล่าวคือ จากการที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ มีพื้นที่ด้านหน้า ซึ่งติดกับถนนลาดยาง และบริเวณสามแยกคลองพลู ตาเนียน ให้ข้อเสนอช่องทางหารายได้มาบำรุงศูนย์การเรียนรู้ฯ ในช่วงฤดูกาลผลไม้ ด้วยการให้เช่าสถานที่บริเวณหน้าศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับผู้สนใจรับซื้อผลไม้ ตลอดจนในโอกาสพิเศษสามารถเปิดบริการเป็นสถานที่ประชุมหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรกลุ่มต่างๆ ในชุมชนและนอกชุมชน

5.7 ศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ ในฐานะเครื่องมือสร้างความเป็นชุมชนเข้มแข็ง

หากทรัพยากรคนถือเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนการดำเนินงานอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์วัฒนธรรมของผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากิจกรรมที่สนับสนุนส่งเสริมในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตสร้างความมั่นใจความเข้มแข็งของคนในชุมชนด้วย โดยเฉพาะการพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม หรือการพูดคุยเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในชุมชน ตลอดจนการพูดคุยเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการเกิดกิจกรรมต่างๆ โดยใช้เครื่องมือศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ หรือเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง ความสามัคคีสามัคคีของคนในชุมชนให้แน่นแฟ้น เพื่อก่อเกิดพลังและอำนาจในการต่อรองหรือการต่อสู้ เพื่อเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งถือเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของของคนของในการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือศูนย์การเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

5.8 สรุปความเป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนของ

ด้วยเงื่อนไขที่ว่าพื้นที่แหล่งการเรียนรู้ชุมชนที่เป็นศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของมีขอบเขตพื้นที่ที่จำกัด และเป็นเพียงสัญลักษณ์เชิงพื้นที่ที่ถูกสร้างขึ้นและให้ความหมายใหม่เกี่ยวกับการเป็นพื้นที่แสดงออกของอัตลักษณ์ชาวซอง หากแต่ในทางกลับกันบนพื้นที่อาคารศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ กลับถูกปิดกั้นด้วยการแสดงออกของความเป็นของแบบย่นย่อและมีเนื้อหาที่แสดงถึงความเป็นของแบบหยุดนิ่งตายตัว และไม่สามารถแสดงอัตลักษณ์หรือตัวตนของชาวซองได้ทั้งหมด ยกตัวอย่างเช่น อัตลักษณ์ทางด้านภาษาของที่ต้องอาศัยการสื่อสารกันของคนในชุมชน กิจกรรมในวิถีปฏิบัติหรือประเพณีพิธีกรรมของชาวซองที่มีการก่อเกิดตามช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น มิได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

ดังนั้น ในการฟื้นฟูวัฒนธรรมชาวซองแบบยั่งยืน จำต้องอาศัยแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน โดยเฉพาะผู้กระทำให้ฐานะเป็นแหล่งการเรียนรู้ทรัพยากรบุคคลที่มีความเชื่อมโยงกับคนของอื่นๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาในชีวิตประจำวันที่จะเป็นสื่อกลางในการนำความรู้ที่หยุดนิ่งตายตัวออกมาสู่ชุมชน ในรูปแบบของกิจกรรมในวิถีปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น การฟื้นฟูภาษาด้วยการสนทนากับชาวซองด้วยกัน การฟื้นฟูและสืบทอดโดยอาศัยการเรียนการสอนภาษาของของครูของและนักเรียนลูกหลานชาวซองในพื้นที่โรงเรียน หรือการเรียนการสอนภาษาของระดับชุมชน การฟื้นฟูภาษาผ่านป่าชุมชน การฟื้นฟูอัตลักษณ์อาหารการกินพื้นบ้านของชาวซอง เป็นต้น

นอกจากนั้น การนำองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ที่ชาวซองแสดงออกบนพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ เช่น ประเพณีบุญส่ง ประเพณีเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ผีหิ้ง ผีโรง และการเซ่นไหว้ศาลเจ้าที่ที่ดูแลพื้นที่ทำมาหากินของชาวซองในชุมชน เป็นต้น กลับไปปฏิบัติในชุมชนตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้นจริงของประเพณีเหล่านั้นบนพื้นที่จริงที่มีอยู่ในชุมชน หรือการจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูอัตลักษณ์วัฒนธรรม

ทั้งนี้และทั้งนั้น การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งการเรียนรู้ของทั้ง 3 ลักษณะ คือ ศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ ทรัพยากรหรือพื้นที่ดำเนินกิจกรรมในวิถีปฏิบัติของชาวซอง และทรัพยากรบุคคล โดยอาศัยทรัพยากรบุคคลกลุ่มแกนนำชาวซองเป็นผู้กระทำหลัก ซึ่งมักพบเวลาที่มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกันของคนของที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้แก่ การไหว้วานให้แม่ครัวที่เป็นคนของตามบ้านต่างๆ ทำอาหารพื้นบ้านของมารับประทานร่วมกันที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ หรือการไหว้วานให้ผลิตลูกข้างของเล่นพื้นบ้านที่บ้านของคนของผู้มีความรู้ในการผลิตลูกข้าง การผลิตเครื่องจักสานสิ่งของเครื่องใช้จากพืชกลุ่มและคล้าที่มีอยู่ในชุมชน และการผลิตน้ำมันไพลของหมอพื้นบ้าน ซึ่งมีกาผลิตและบรรจุใส่ขวดตามบ้านและนำมาวางจำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึกที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นต้น

บทที่ 6

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ : กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่น

จากการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชาวช่องในการแสดงออกและฟื้นฟูอัตลักษณ์ผ่านศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของนั้น คนช่องและคนในชุมชนท้องถิ่นมีการดำเนินกิจกรรมสร้างศูนย์ฯ ซึ่งเป็นถือเป็นสัญลักษณ์และพื้นที่ในการแสดงออกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของในชุมชน โดยชาวช่องที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการสร้างและดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้น มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามเงื่อนไขและข้อจำกัดของแต่ละคน/กลุ่ม ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มเพศ อายุ ประสบการณ์ และความ สามารถในการเรียนรู้ และปฏิบัติการในการเข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของในศูนย์ฯ ดังต่อไปนี้

6.1 กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มชาวช่อง

กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มชาวช่องในการดำเนินการขอใช้สถานที่ศูนย์สาริตถาลาที่กว้างขวางเปล่าบริเวณสถานีอนามัยฯ จากกรมการพัฒนาชุมชนอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี มาปรับปรุงซ่อมแซมเพื่อใช้เป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูอัตลักษณ์วัฒนธรรมภาษาของ และการร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับหน่วยงานมหาวิทยาลัยมหิดลเกี่ยวกับความต้องการในการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ ซึ่งนอกจากสมาชิกกลุ่มชาวช่องได้ใช้เป็นสถานที่เก็บสื่อเอกสารผลงานจากการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของแล้ว ยังเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาและวัฒนธรรมของแก่คนทั่วไปที่มักให้ความสนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้เรื่องราวของชาวช่องอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น ในการดำเนินงานโครงการนั้น กลุ่มสมาชิกทีมวิจัยได้มีส่วนร่วมที่สำคัญกลุ่มต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยดำเนินงานตามแผนกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการตั้งแต่ต้นจนจบ

6.2 กระบวนการมีส่วนร่วมในการเลือกสรรและจัดแสดงสิ่งของทางวัฒนธรรมในศูนย์การเรียนรู้ฯ

การมีส่วนร่วมของกลุ่มสมาชิกชาวช่องในการเลือกสรรสิ่งจัดแสดงที่สื่อความหมายหรือมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในอดีต ตลอดจนความเหมาะสมในการติดตั้งวัตถุจัดแสดงต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ คือ กระบวนการที่หนึ่งนั้นนักวิชาการมีการพูดคุยปรึกษาร่วมกับกลุ่มสมาชิกชาวช่องก่อนว่าต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชาวช่อง มีการนำเสนอหรือจัดแสดงอะไรบ้าง และจัดรูปแบบอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1 เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับอัตลักษณ์ประเพณีการแต่งงานของคนช่อง สมาชิกชาวช่องเสนอว่า “ต้องการเสนอด้วยวิดีโอภาพเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนโดยการบรรยายเสียงภาษาช่องและภาษาไทยสลับกันไป รูปถ่ายอธิบายอุปกรณ์และพิธีการแต่งงาน การจำลองสิ่งของต่างๆ ที่ต้องใช้ในพิธีแต่งงานที่สามารถโยกย้ายการติดตั้งได้ และการจัดป้ายนิทรรศการบรรยายเกี่ยวกับข้อมูลการแต่งงานและสิ่งของที่ใช้ในพิธีกรรมแต่งงาน โดยการจัดแสดงเกี่ยวกับพิธีแต่งงานนี้สมาชิกชาวช่องต้องการสื่อให้เห็นถึงความรัก ความผูกพัน ความเป็นครอบครัวของชาวช่อง ตลอดจนความเชื่อในพิธีกรรมอันเป็นตัวตนคนช่องและความสามัคคีของชุมชน”

ตัวอย่างที่ 2 เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับอัตลักษณ์อาหารพื้นบ้านของคนช่อง สมาชิกชาวช่องเสนอว่า “กะลาง รูปแบบการนำเสนอโดยการอาศัยผลของกระบก ภาพอาหารกะลาง และวิธีการทำตลอดจนวิธีการกินอย่างไรให้อร่อย ”

ตัวอย่างที่ 3 เป็นการนำเสนอข้อมูลชื่อสิ่งของเป็นภาษาช่อง และการติดตั้งวัตถุที่ถูกต้องตามแบบวัฒนธรรมของคนช่อง

นอกจากนั้น บางสิ่งบางอย่างนักวิชาการก็คัดเลือกโดยอาศัยประสบการณ์ที่อยู่ในชุมชนระยะเวลาสั้นๆ และการสอบถาม ตลอดจนให้ชาวช่องพาไปบันทึกภาพเก็บไว้สำหรับประกอบสร้างความเป็นของในอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ ส่วนเนื้อหาต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่ได้มาจากการบันทึกข้อมูลทางวัฒนธรรมของชาวช่องที่ลุงเงิน ผันผาย บันทึกไว้เป็นความทรงจำ และเพื่อการเผยแพร่สำหรับผู้สนใจทั่วไป ส่วนที่เหลือเกิดจากการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในชุมชนของนักวิชาการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและสิริรัตน์เองในฐานะที่เป็นพี่เลี้ยงทีมวิจัยโครงการและเป็นสมาชิกคนช่องในชุมชนคนหนึ่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจเบื้องต้นในการคัดสรรเนื้อหาและตรวจสอบเนื้อหาข้อมูลต่างๆ ที่บ่งบอกถึงความเป็นของที่ต้องการและเหมาะสมกับการถ่ายทอดหรือนำเสนอผ่านการจัดแสดงในศูนย์การเรียนรู้ฯ หากไม่แน่ใจสิริรัตน์ก็จะสอบถามกลับไปที่ลุงเงิน หรือชาวช่องคนเฒ่าคนแก่อื่นๆ ในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับของมากที่สุด

6.3 แรงกาย แรงใจ และแรงเงินจากสมาชิกที่มียศ : กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีคุณค่าและสำคัญต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ

สำหรับสมาชิกกลุ่มชาวของนั้น นอกจากจะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาของแล้ว แก่นนำสมาชิกกลุ่มโดยเฉพาะมณฑิร ไพวัลย์ สำราญ จาริก น้ำหนู ลุงเงิน ยายจิ้น ตาเนียน ฯลฯ ซึ่งนอกจากการมีส่วนร่วมกันทบทวนเรื่องราวความรู้ของชาวของที่ใช้ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของเพื่อเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาของแล้ว กลุ่มแกนนำดังกล่าวยังได้มีส่วนร่วมเป็นอย่างมากในการสนับสนุนงบประมาณบางส่วน เวลา และแรงงานทางด้านช่างเทคนิคในการปรับปรุงต่อเติมอาคาร รวมทั้งบริจาคไม้สำหรับต่อเติมอาคารบางส่วน ตลอดจนการเลือกสรรวัสดุหรือสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นชาวของผ่านทรัพยากรไม้ในวิถีชีวิตของในท้องถิ่น โดยเฉพาะต้นไม้และไม้ไผ่ ที่ชาวของนิยมนำมาสร้างบ้านเรือนในสมัยก่อนเนื่องจากมีความแข็งแรงและมีข้อปล้องยาวเป็นต้น เพื่อสร้างศูนย์ของที่เป็นสัญลักษณ์และพื้นที่ในการแสดงออกทางวัฒนธรรมของในชุมชนด้วย เช่น การเลือกวัตถุประกอบสิ่งของจัดแสดงโดยเฉพาะไม้ไผ่ที่นำมาสานเป็นผนังภายในห้องจัดแสดง ทำฟากหรือไม้ไผ่สำหรับคลุมผนังห้องจัดแสดง ให้ดูสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นของ แคร่และชั้นวางวัตถุจัดแสดง แผงขาตั้งสองขาสำหรับเป็นบอร์ดจัดแสดง และการสร้างลักษณะของบ้านเรือนของ โดยเฉพาะสิ่งประกอบภายในตัวบ้าน ซึ่งจำลองแค่เพียงส่วนหนึ่งของบ้านของหลังคามุงใบกันซง เป็นต้น ซึ่งความร่วมมือในการแสดงออกและฟื้นฟูวัฒนธรรมของดังกล่าวเกิดจากการที่นักวิชาการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มชาวของเกี่ยวกับการจัดแสดงความเป็นของในอาคาร และให้โอกาสสมาชิกชาวของและช่างไม้ที่เป็นคนของ โดยเฉพาะช่างก่อสร้าง ช่างแล และช่างช่วย เป็นต้น มีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ผลิตวัสดุที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่นชาวของเป็นสำคัญ ส่วนอาคารบ้านของนั้น ลุงเงิน ผู้นำทางวัฒนธรรมของได้มีการคิดและวางแผนในการสร้างบ้านของขึ้นมาเพื่อเป็นตัวอย่างของบ้านของแบบดั้งเดิม โดยมีพี่ชัย และพี่ลิตร ชาวของที่มีใช้สมาชิกกลุ่มชาวของเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบ้านของในครั้งนี้ด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของบ้านของแบบดั้งเดิม สำหรับการเยี่ยมชมวัฒนธรรมหมู่บ้านของและศูนย์ของในชุมชนของนักท่องเที่ยว

ภาพ แสดงการมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการศูนย์การเรียนรู้ฯ ของชาวชอง

การมีส่วนร่วมที่สำคัญในการอนุรักษ์ ป่าพันธุ์อัตลักษณ์ภาษาของ นอกจากสมาชิกกลุ่มชาวชองทั่วไปที่ร่วมกันสร้างหลักสูตรสื่อการเรียนการสอนภาษาของแล้ว พี่รุ่งเพชร ผันผาย ปิ่นมเหียร พัฒเสมา พี่สมศักดิ์ โตวงษ์ และพี่ชัยณรงค์ อาลัย เป็นสมาชิกชาวชองที่มีความเสียสละและยังคงยืนหยัดปฏิบัติ ตามบทบาทหน้าที่หลักในการเป็นครูของถ่ายทอดภาษาของสู่เด็กๆ ลูกหลานของชาวชองและคนในชุมชนมาตลอด ซึ่งนอกจากผู้เรียนภาษาของแล้วครูของนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆ ของชาวชอง โดยผ่านทางการเรียนการสอนภาษาของในห้องเรียน

ภาพแสดงการถ่ายทอดภาษาของวิทยากรชาวชองแก่เด็กๆ นักเรียน

ภาพ แสดงการเรียนการสอนภาษาของระหว่างครูของและนักเรียนของ

นอกจากนั้น สมาชิกชาวชองยังเสียดสละเครื่องอำนวยความสะดวกจากบ้านของตนมาใช้ในการทำงาน เช่น เครื่องตัดหญ้า, กระจกน้ำร้อน, กระจกน้ำแข็ง, เครื่องถั่วงานในการกินข้าว, วัสดุอุปกรณ์ทำความสะอาดบริเวณ เป็นต้น บางครั้งก็มีผู้เฒ่าผู้แก่ชาวชองมาร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะการต้อนรับผู้มาศึกษาดูงานหรือร่วมให้ความรู้เรื่องราวของชาวชองที่ศูนย์ชอง เช่น ยายเลี้ยะ ยายเสียง ยายรัส น้ำโถม ตาพุ่ม ตาเหมียน ยายเลียบ และยายน้อย เป็นต้น ความเสียดสละของสมาชิกชาวชองได้รวมไปถึงความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของศูนย์ชองอย่างเต็มเปี่ยมจึงมีการดูแล และบำรุงรักษา ศูนย์ชองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการนำเสนอประสบการณ์เรื่องราวต่างๆ ที่ประกอบสร้างความเป็นชองในชีวิตประจำวันมาใช้เป็นความรู้ของชาวชองและถ่ายทอดผ่านบทบาทวิทยากรชาวชอง โดยเฉพาะลุงหนู, ตาเจียน, ยายจิ้น, พี่ซุง, พี่สำราญ, น้ำหลอม, พี่ไพรวัล และพี่วิน

ภาพการถ่ายทอดวัฒนธรรม และความรู้เรื่องราวของชาวชองแก่ผู้ศึกษาดูงาน

ภาพ ทีมวิจัยกับบทบาทการเป็นวิทยากรบรรยายแก่ผู้ศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้ฯ

6.4 กระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กๆ และเยาวชนวัยรุ่นของ

การมีส่วนร่วมของเยาวชนและเยาวชนในการฟื้นฟูวัฒนธรรมของผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ ด้วย ซึ่งจากการดำเนินกิจกรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของเยาวชนและเยาวชนของในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อยู่บนเงื่อนไขของเพศ และความถนัดต่อการร่วมกิจกรรม ดังนั้น ในการกล่าวถึงจึงได้แบ่งกลุ่มและลักษณะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเยาวชนและเยาวชนไว้ต่อไปนี้

เยาวชนชายชาวซอง มีความถนัดเรื่องแรงงานและงานสนาม เช่น นื่องโน้ด นื่องยุง นื่องมารท นื่องยฐ นื่องวุฒิ นื่องต้า นื่องและ นื่องโอ นื่องมอส นื่องเขียด และเพื่อนๆ ดังนั้น พวกเขาจึงมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านแรงงานพัฒนาบริเวณศูนย์ของ (ตัดหญ้า), ช่วยแรงงานอำนวยความสะดวกให้กับผู้ร่วมกิจกรรม เช่น ดูแลและบริการน้ำดื่ม/น้ำแข็ง, เตรียมการตกแต่งสถานที่จัดกิจกรรม, ช่วยขนและเก็บวัสดุอุปกรณ์จากวัดเพื่อมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม, การร่วมกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน โดยเฉพาะการเล่นสะบ้าโยน เปตอง และเล่นร้าวขาวบ้านร่วมกับผู้ใหญ่ชาวซอง, เรียนรู้โดยการร่วมทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและร่วมสืบสานวัฒนธรรมของโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์ของและในชุมชน

ภาพ แสดงการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นชาวซองที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ

ภาพ เด็กๆ และวัยรุ่น ถึงเวลาทำงานก็ทำงาน ถึงเวลาเล่นก็เล่นด้วยความสนุกสนาน

ภาพแสดงการมีส่วนร่วมของเด็กๆ ชาวช่องในการจัดนิทรรศการศูนย์ฯ

ส่วนเยาวชนหรือเด็กๆ ชาวช่องรวมทั้งชายและหญิงได้แก่ น้องนัท น้องโอ๊ค น้องเฟิร์น น้องมอส และเพื่อนๆ ที่มักสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการปรับปรุงและปิดฝุ่นซ่อมแซมวัดอุจัด แสดง เช่น เรือนผีหิ้งจำลอง ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในอาคารศูนย์ของ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น

สำหรับเยาวชนหญิงชาวซอง ได้แก่ น้องแม็ก น้องแอน น้องเหมี่ยว น้องเอ๋ น้องหนิง น้องหวาน น้องชม น้องนุช น้องต่าย น้องโบ น้องน้ำ น้องแนน น้องน้ำฝน น้องอ๋องุ่น น้องมอส (ผู้ชาย) และเพื่อนๆ ได้ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มผู้อาวุโส โดยการร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น ช่วยบริการจำหน่ายบัตรรางวัลชาวบ้าน, ช่วยบริการเสิร์ฟน้ำให้ผู้มาศึกษาดูงานที่ศูนย์ของ, ช่วยติดตั้งนิทรรศการในอาคาร, ช่วยปรับปรุงนิทรรศการในอาคาร, ช่วยทำความสะอาดซ่อมแซมวัตถุสิ่งของจัดแสดงในอาคารศูนย์ของ, ช่วยแจกแผ่นพับ, ร่วมกิจกรรมฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางภาษาของกับผู้ใหญ่ที่เป็นสมาชิกทีมวิจัยของ เช่น แต่งนิทานภาษาของ วาดภาพประกอบนิทานภาษาของให้ผู้สูงอายุ, เป็นพี่เลี้ยงช่วยครูของในการเรียนการสอนภาษาของนอกห้องเรียน/ในป่าชุมชน, ช่วยออกแบบการติดตั้งและดูแลนิทรรศการนอกอาคาร เช่น วัดหรือพื้นที่สาธารณะในชุมชนของ เป็นต้น

ภาพการมีส่วนร่วมของเยาวชนซองในการฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางภาษาร่วมกับผู้ใหญ่

ทั้งนี้และทั้งนั้น กลุ่มเยาวชนดังกล่าวเคยมีกลุ่มหนึ่งที่เป็นกลุ่มแกนนำหลักในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ร่วมกับผู้ใหญ่ และเข้าร่วมโครงการพิพิธภัณฑ์บอกอะไร.... ที่นักวิชาการพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยจัดขึ้น เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ และให้เยาวชนของวาดภาพความต้องการให้เกิดสิ่งต่างๆ ที่ได้เรียนรู้มาจากการทัศนศึกษา เพื่อเป็นแกนนำกลับไปพัฒนาศูนย์การเรียนรู้

ในชุมชน โดยเฉพาะน้องเหมียว น้องแอน น้องนุช น้องแม็ก น้องต้า และน้องน้ำ แต่ก็ไม่ได้มีการเชื่อมต่องานที่ต่อเนื่องในชุมชน ประกอบกับเยาวชนที่เป็นหญิงส่วนใหญ่ ต้องออกไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานอกชุมชน และมีครอบครัวบ้างแล้ว จึงทำให้เยาวชนแกนหลักของศูนย์การเรียนรู้ฯ มีเวลาให้กับกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ฯ น้อยลงเรื่อยๆ

6.5 กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่และผู้อาวุโสชาวของ

การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่และผู้อาวุโสชาวของในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ พบว่า นักวิชาการเป็นสื่อกลางให้ชาวของได้มีความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานในบทบาทของแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น¹ ที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยมหิดล ทำให้สมาชิกชาวของได้รับรู้ประสบการณ์การจัดทำพิพิธภัณฑสถาน นอกจากนั้น ยังได้รับคำชี้แนะจากนักวิชาการในการจัดแสดงวัฒนธรรมของในศูนย์ฯ ว่าควรจะมีวัสดุสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวของและไม่ได้ใช้งานแล้ว มาจัดแสดงในศูนย์ฯ ด้วย ต่อจากนั้นชาวของจะเลือกใช้สิ่งของอะไร ขึ้นไหน มาจัดแสดงในศูนย์การเรียนรู้ฯ นั้น มีการตัดสินใจเลือกเอง โดยสมาชิกชาวของรวมทั้งผู้ศึกษาได้มีการนำมาคิดต่อและวางแผนร่วมกันเพื่อดำเนินการสรรหาในชุมชน ซึ่งจากการร่วมสรรหาวัสดุสิ่งของต่างๆ พบว่า สมาชิกกลุ่มชาวของได้มีการเลือกสรรวัสดุสิ่งของทางวัฒนธรรมที่ชาวของที่ตัวตนของชาวของเคยมีประสบการณ์ร่วมในการเรียนรู้หรือประดิษฐ์เพื่อใช้ในวิถีประจำวัน โดยส่วนใหญ่เป็นวัสดุสิ่งของที่ผลิตจากวัสดุหรือทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาประกอบสร้างความเป็นของ โดยเฉพาะวัสดุที่ใช้ในประเพณีพิธีกรรม เช่น เครื่องประกอบการแต่งงาน ตามประเพณีของ เรือนผีหึ่ง กระบุง เสื้อคลุม เป็นต้น นอกจากนั้น สมาชิกกลุ่มชาวของยังมีส่วนร่วมในการเลือกต้นไม้พันธุ์ไม้พื้นบ้านต่างๆ ทั้งที่เป็นสมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วย และที่นำมาผลิตสิ่งของเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตในครัวเรือน หรือประกอบการทำมาหากินในชีวิตประจำวัน ตลอดจนทรัพยากรพืชที่นำมาประกอบอาหารในครัวเรือน เช่น ต้นกล้วยต้นกล้วย ต้นไผ่ซี่ หวายโสม ต้นเตย เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการจัดแสดงเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ที่เกี่ยวกับกิจกรรมในวิถีชีวิตประเพณี ความเชื่อในอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ

นอกจากนั้น จากประสบการณ์การร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ และได้ดำเนินการสรรหาด้วยการออกรับบริจาควัสดุสิ่งของที่บ่งบอกถึงความเป็นคนของเพื่อนำไปจัดแสดงในศูนย์ของร่วมกับสมาชิกกลุ่มชาวของ จากการออกรับบริจาคสิ่งของมาจัดแสดงในศูนย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกชาวของที่ชักชวนเพื่อนบ้านของมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยการบริจาค

¹ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง พิพิธภัณฑสถานในบทบาทของแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น จัดโดย สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมูลนิธิญี่ปุ่น วันที่ 16-19 กรกฎาคม พ.ศ. 2545

สะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกชาวของและชาวบ้านของมีการเรียนรู้ร่วมกันในการเลือกสรรสิ่งของที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นของ เพื่อให้คนในชุมชนและคนทั่วไปได้รับรู้ความเป็นของและเรียนรู้เรื่องราวของชาวของผ่านวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของคนของในชุมชน โดยสมาชิกกลุ่มชาวของต่างก็ได้ร่วมนำสิ่งของที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนคนของ เพื่อนำมาบริจาคนและหวังว่าสิ่งของที่ตนบริจาคจะถูกนำมาจัดแสดงด้วยความภาคภูมิใจร่วมกับชาวบ้านของอื่นๆ ในชุมชนด้วยเช่นกัน แสดงให้เห็นถึงสิ่งของเครื่องใช้ทางวัฒนธรรมที่ชาวของผูกพันและเป็นเสมือนตัวตนส่วนหนึ่งที่ทำให้มีการดำรงชีวิตที่อยู่รอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมของคนของ โดยผู้มีส่วนร่วมเพื่อจัดแสดงวัฒนธรรม ประเพณี ดังต่อไปนี้

นายสำราญ เกือกิจ ที่ร่วมกับชาวของที่สนิทสนมคุ้นเคยและให้ความสำคัญกับการสร้างศูนย์ของโดยจัดแสดงวัตถุสิ่งของที่ใช้ในวิถีชีวิตคนของ จึงได้ร่วมกับนายสำราญบริจาคน้ำเต้า เปลือกหอยคenang ตะกล้ำไส้ผลไม้ กระต๊อบ กระปุกใส่น้ำดื่ม เพื่อร่วมจัดแสดงในศูนย์ของด้วย เช่น ลุงสวาท คงคาเขียว เป็นต้น

นายหนู สีสสมบัติ ได้นำเครื่องมือหาปลาในวิถีชีวิตของตนเองมาจัดแสดงความเป็นของในศูนย์ของด้วย ได้แก่ แหจับปลา ลอบดักปลา และข่งใส่ขนมจีน

ยายจิ้น ผันผาย ยายจรัส มิตรเพื่อนบ้าน ยายแจ้ง สีสสมบัติ และยายเสียง คล้ายมะลิ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เฒ่าผู้แก่หญิงชาวของที่ร่วมบริจาคนเสื้อคลุมที่มีใช้ในครัวเรือนอยู่หลายผืน เพื่อแสดงให้เห็นถึงศิลปะของการสานด้วยตนเองคนละผืนสองผืน เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจและชาวของใช้ในการนั่ง นอน หรือตากข้าว ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวของ

นอกจากการมีส่วนร่วมในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นคนของของสมาชิกกลุ่มชาวของแล้ว ยังพบว่า ชาวบ้านของในชุมชนที่มีได้เป็นสมาชิกกลุ่มชาวของหรือคณะกรรมการศูนย์ของก็ได้มีส่วนร่วมในการแสดงวิถีชีวิต ประเพณีของ โดยอาศัยการบริจาควัตถุสิ่งของในครอบครัวตนเพื่อจัดแสดงในศูนย์ของด้วย ดังต่อไปนี้

ยายเลี้ยะ สีสสมบัติ ที่ร่วมบริจาคนขวดดินใส่น้ำดื่ม และยายล้วนที่อยู่บ้านชำเคราะห์ที่ได้ร่วมบริจาคนสังเหียงหลายอัน ซึ่งตนใช้วางหม้อข้าวและหุงข้าวแบบรินน้ำข้าวเพื่อแสดงให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในการประกอบอาหารของคนของในอดีต

นายปาน คล้ายมะลิ เป็นชาวของวัยกลางคนคิดว่า ล้อเกวียนมรดกที่ผ่านร้อนผ่านหนาวในชีวิตของพ่อและครอบครัวของตนที่ตนเองมีอยู่แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว จะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตการทำมาหากินของชาวของจึงได้ขอมีส่วนร่วมในการบริจาคนล้อเกวียนเพื่อจัดแสดงในศูนย์

นายซ็อก ถ้วนวงษ์ พอรู้ว่ามีสมาชิกกลุ่มชาวของมีการออกรับบริจาควัตถุสิ่งของที่บ่งบอกถึงความเป็นคนของ เพื่อจัดแสดงในศูนย์การเรียนรู้ของชาวของ จึงได้ร่วมบริจาคนโบราณที่บังเอิญชุด

ดินในสวนผลไม้แล้วเจอ และปีบดักน้ำมันยางที่ตนใช้ดักน้ำมันยางทุกวัน ให้มาจัดแสดงให้เห็นถึง
สิ่งของเครื่องใช้ของคนของในศูนย์ของด้วยความยินดี

นายประเมิน วงษ์น้อย ซึ่งชุดดินเพื่อทำสวนผลไม้ จึงได้พบมีคดาบที่มีอายุนานกว่าร้อยปีและมี
การสันนิษฐานว่าชาวของสมัยก่อนใช้มีคดาบนี้เป็นอาวุธในการป้องกันตัวและทำมาหากิน จึงคิดว่าน่า
สะท้อนถึงความเป็นคนของได้ จึงได้บริจาคให้สมาชิกชาวของนำมาจัดแสดงในศูนย์ฯ เพื่อให้คนอื่นได้
เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวของผ่านศูนย์ของต่อไป

ลุงห้อย ผันผาย และครอบครัว มีวัตถุเครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับการทำข้าวเลี้ยงครอบครัวของ
ตนและไม่ได้ใช้ประโยชน์อยู่หลายชิ้น ดังนั้น จึงคิดว่าจะบริจาควัตถุที่คิดว่าสะท้อนตัวตนคนของ ไปจัด
แสดงร่วมกับคนของอื่นๆ ในศูนย์ของ เพื่อลูกหลานหรือตนเองจะได้ภาคภูมิใจในตัวตนความเป็นคน
ของผ่านการจัดแสดงในศูนย์ของ ดังนั้น จึงได้มีส่วนในการเลือกสรรสิ่งของเครื่องใช้ที่บ่งบอกถึงอัต
ลักษณ์ทางวัฒนธรรมของหลายชิ้นลุงห้อย ผันผาย ได้แก่ เครื่องสีข้าวเปลือกที่ผลิตขึ้นเองและใช้สีข้าว
ด้วยมือก่อนที่จะนำไปตำในครกไม้ตำข้าวเพื่อให้เป็นข้าวสารขาวที่ใช้หุงข้าว หางยามไถนา ผานไถนา
แอกเทียมควาย นอกจากนั้น ยังเห็นว่าไหที่เคียบบรรจุเกลือและน้ำปลาที่ตนเอง รวมทั้งข้าวของครอบครัว
อื่นๆ ซื้อมาประกอบอาหารในครัวเรือนนั้น แม้ว่า ชาวของจะไม่ได้ ผลิตขึ้นใช้เอง แต่ก็เคยเป็นสิ่งสำคัญ
สิ่งหนึ่งในการดำเนินชีวิตของครอบครัวตนเองและชาวของทั่วไปจึงได้นำมาบริจาคเพื่อจัดแสดงในศูนย์
ของด้วย

นาย แพนาง จันทร พัฒเสมอ ที่กุลิกจ่อเลือกสรรสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนที่แสดงตัวตน
ความเป็นของในชีวิตประจำวันและรวมบริจาคเพื่อจัดแสดงในศูนย์ฯ ของอยู่หลายชิ้น ได้แก่ วัสดุกรอง
น้ำกะทิที่สานจากคลุ้ม กะโหลกที่ทำจากกะลามะพร้าวสำหรับทำขนมลอดช่องแบบง่ายๆ ไม้คาน
(ปากเปิด) แข่งใส่ขนมจีนหรือสำหรับหาบอาหารขาย สากตำข้าวเปลือกและขนมจีน กะโล่ตากพริก ขมูก
แช่ขนมจีน รังผึ้งสำหรับทำยา

นางบัว เงินของแพง คนอีสานที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านของ และได้แต่งงานอยู่กินกับนาย
แหลม งามล้วน ซึ่งเป็นคนของได้ร่วมบริจาคตะกร้าหรือกะด้า อักปั่นฝ้าย และกระบวยในวัฒนธรรม
ของชาวอีสาน เนื่องจากคิดว่าเป็นสิ่งที่แสดงตัวตนทางวัฒนธรรมอีสานที่ตนเองภาคภูมิใจ เพื่อมาจัด
แสดงในศูนย์ของร่วมกับวัตถุสิ่งของที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของด้วย สะท้อนให้เห็นว่าคนใน
ชุมชนมีการใช้ศูนย์ของในการแสดงตัวตนทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและยอมรับเพื่อการอยู่
ร่วมกันกับวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามาอยู่ในชุมชนของได้อย่างอ่อนน้อมดังเช่นวัฒนธรรม
อีสานและวัฒนธรรมของ เป็นต้น

นางฉลอม วรรณภักดี เห็นด้วยกับการสร้างศูนย์ของเพื่อแสดงความเป็นตัวตนคนของด้วย เช่นกันจึงได้ร่วมบริจาคหลอดดักปลา และข้อใส่ปลาที่สามีของตนผลิตขึ้นใช้ในครัวเรือนมาจัดแสดงใน ศูนย์ของด้วย

นายชู คงที่ ได้คัดเลือกสิ่งของที่ตนไม่ได้ใช้ในครัวเรือนคือ กระต่ายขูดมะพร้าว จำนวน 1 ตัว กระดิ่งแขวนคอควาย จำนวน 1 คู่ และกะโล่ จำนวน 1 ใบ มาร่วมบริจาคเพื่อจัดแสดงในศูนย์ของด้วย เช่นกัน เพื่อแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของชาวช่องที่มีการใช้ควายเป็นเครื่องมือในการช่วยทำมาหากินทางการเกษตร โดยเฉพาะทำนา และเป็นพาหนะเทียมเกวียนในการเดินทาง

นายสมศักดิ์ อินทรวีเชียร ไม่รู้ว่าจะบริจาคอะไรดีแต่พยายามนึกถึงสิ่งที่สามารถนำไปจัดแสดงในศูนย์ของได้ ดังนั้น จึงได้บริจาคไม้เท้าที่มีลักษณะเป็นหัวหรือหน่อแก่ของหวายโสม จำนวน 1 อัน ไม้คานจำนวน 1 อัน และอุปกรณ์ดักสัตว์อีกจำนวน 1 คู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนของเช่นกันเพื่อจัดแสดงในศูนย์ของ

ดาพร เต่าเงิน (ปัจจุบันเสียชีวิตไปแล้ว) ซึ่งได้ร่วมแสดงความเป็นของโดยการคัดเลือกของใช้ใน บ้านแต่ไม่ได้ใช้แล้ว ได้แก่ ครกและสากไม้ตำข้าว หางยามสำหรับไถนา จำนวน 1 คู่

นายจำเริญ และนายสมควร สร้อยฟ้า ได้ร่วมบริจาควัตถุสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ชาวของ คือ ขวานบุญ ซึ่งใช้ประกอบในพิธีกรรมแต่งงานของชาวของ

ดาสาท คงคาเขียว ได้แสดงการมีส่วนร่วมในการแสดงความเป็นวิถีชีวิตของเช่นกัน โดยการร่วมบริจาคเลื่อยสำหรับเลื่อยไม้ซุง จำนวน 1 คู่ และแอกสำหรับเทียมควาย จำนวน 1 อัน

ดาฮัน-ยายชู พิเศษ ได้ร่วมแสดงตัวตนความเป็นคนของ ด้วยเช่นกัน โดยการร่วมบริจาคกะนาง ซ้อนปลาซ่อนกึ่ง เพื่อนำมาประกอบอาหารในวิถีชีวิตคนของ จำนวน 2 อัน

ดาโกก คงคาเขียว (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ได้บริจาคลูกสะบ้าและฝักสะบ้าสำหรับใช้แสดงและ ใช้เล่นในการละเล่นพื้นบ้านของ

ดาร์ส อยู่บ้านหลังเนิน ได้ร่วมบริจาค ธนู ของตนเอง ซึ่งชาวของใช้สำหรับยิงสัตว์ แต่ปัจจุบันใช้เป็นอุปกรณ์เล่นกีฬาพื้นบ้านแล้ว ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวของที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม

ดาเจียน พันผาย ได้นำครกตำข้าวมาบริจาค 1 อัน นอกจากนั้น ยังเป็นผู้ผลิตมัดได้ และเรือนผีหึ่ง เป็นวัตถุประกอบในการจัดแสดงที่ชาวของอธิบายว่าเป็นความเชื่อในประเพณีชาวของ นอกจากนั้น ยังนำกระปุกสำหรับใส่ปูนกินหมากหรือใส่ยาสูบของพ่อตนซึ่งเสียชีวิตไปนานแล้วมาบริจาคจัดแสดงที่ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ด้วย

ยายพัด ฉัตรเงิน ซึ่งมีกระบุงใส่ข้าวเปลือกเยอะห้อยเต็มใต้ถุนบ้าน ดังนั้น จึงได้มีส่วนร่วม บริจาคมาจัดแสดงที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ร่วมกับคนอื่นๆ จำนวน 2 ลูก

บทบาทการมีส่วนร่วมของชาวทองอื่นๆ ในชุมชน ที่หยิบมานำเสนอในเบื้องต้นนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ยังมีบุคคลที่ทางทีมวิจัยไม่ได้หยิบมานำเสนออีกหลายคนที่ไม่อาจถ่ายทอดลงในรายงานวิจัยเล่มนี้ได้ เช่น คนที่บริจาคเลือดสำหรับเลือดไม่แข็งด้วยมือ คนที่บริจาคแพ่งเกวียน คนที่บริจาคเครื่องประกอบพิธีแต่งงานกาตัก และกระบุงโคเช่อ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของชาวทองในการบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรมของชาวทองในครั้งนี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของวัฒนธรรมของร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ประกอบกิจกรรมในการทำมาหากินในชีวิตประจำวันของคนทองแล้ว พบว่า ทำให้สมาชิกชาวทองที่อยู่ในหมู่บ้านต่างๆ ที่ไม่ค่อยได้พบปะเจอกันนัก ได้มีโอกาสแสดงตัวตนของคนทอง กล่าวคือ เมื่อคนทองเจอกันก็จะมีการต้อนรับพูดคุยกันด้วยภาษาของอย่างมีความสุขสนุกสนาน พร้อมกันนั้นสมาชิกชาวทองยังมีการเผยแพร่เกี่ยวกับการฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาของ สามารถเขียนหนังสือภาษาของได้แล้ว และมีการเรียนภาษาของในโรงเรียน ตลอดจนชักชวนให้ไปดูศูนย์การเรียนรู้ฯ บริเวณสถานีอนามัยฯ เนื่องจากสิ่งของที่ถูกบริจาคจะนำไปจัดแสดงไว้ในศูนย์การเรียนรู้ฯ พร้อมกับบันทึกภาพและติดชื่อผู้บริจาคไว้ด้วย ทำให้ผู้บริจาคได้มีความภาคภูมิใจและตั้งใจในการเลือกสรรสิ่งของที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของตนมากขึ้น ที่สิ่งของเครื่องใช้ของตนถูกนำไปจัดแสดงให้คนอื่น ๆ ได้รับรู้และได้ชม

นอกจากนั้น ยังพบว่า ปราชญ์ชาวทองในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะผู้นำทางพิธีกรรมความเชื่อแบบชาวทองและศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ชาวทอง ที่เข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมทางประเพณีพิธีกรรมและการละเล่นของชาวทองที่มีการดำเนินกิจกรรมนอกอาคารศูนย์ของด้วย

ในขณะเดียวกัน หญิงชาวทองโดยเฉพาะวัยกลางคนบางคนก็เป็นญาติพี่น้อง บางคนก็เป็นภรรยา และคนในครอบครัวของสมาชิกกลุ่มชาวทอง ตลอดจนเพื่อนบ้านสนิทสนมที่เป็นหญิงทองก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมและการสนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของด้วยเช่นกัน โดยการทำหน้าที่จัดเตรียมอาหารที่บ้านที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ด้านอาหารของชาวทอง สำหรับผู้มาเยี่ยมชมศูนย์ของหรือผู้ร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ศูนย์ของ โดยกลุ่มหญิงทองดังกล่าวได้ใช้ครัวของตนในการประกอบอาหารของเหล่านั้น ทั้งนี้ได้รวมถึงร้านค้าที่เป็นคนต่างถิ่นและสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริจาคงบประมาณเล็กๆ น้อยๆ น้ำแข็ง และน้ำอัดลม เป็นต้น เพื่อใช้ในกิจกรรมของศูนย์ของ

การมีส่วนร่วมของคนอื่นๆ ในชุมชน ในการเสียสละเวลา เอื้อเฟื้อสถานที่ และเต็มใจในการเป็นที่เลี้ยงและให้ความรู้ไปพร้อมกับการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแก่เด็กนักเรียนภาษาของ ในกิจกรรมย่อยทำอาหารที่บ้าน ในกิจกรรมของหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ-ค่ายวัฒนธรรมของร่วมกับสมาชิกกลุ่มชาวทองจากศูนย์การเรียนรู้ฯ และครูของ ตลอดจนครูในโรงเรียนต่างๆ ในชุมชนใน

การสนับสนุนและร่วมในกระบวนการฟื้นฟูอัตลักษณ์วัฒนธรรมภาษาของ ชีวิตความเป็นอยู่ และอาหาร
พื้นบ้าน

ภาพแสดงการมีส่วนร่วมของหญิงอาวุโสชาวของ
ทำอาหารพื้นบ้านของชาวของสำหรับคนทำงานจัดนิทรรศการศูนย์การเรียนรู้ฯ

6.6 กระบวนการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์/วัด

วัด/พระสงฆ์ที่มีเชื้อสายของทั้งในชุมชนของและในชุมชนใกล้เคียง ได้แก่ ท่านพ่อเขียน วัด
กระทิง พระอาจารย์วีระ วัดน้ำขุ่น พระอาจารย์รัชชัย วัดตะเคียนทอง พระอาจารย์มนัส วัดทุ่งจันด้า
และสำนักสงฆ์โพธิ์นิมิตร เป็นต้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างศูนย์ของด้วยเช่นกัน โดยการบริจาค
เป็นเงินและวัสดุในการสร้างห้องน้ำ ประจำศูนย์ของ โดยเฉพาะไม้กระดานสำหรับสร้างห้องน้ำ
ตลอดจน อำนวยความสะดวกเรื่องหม้อหุงข้าว ถ้วย จาน แก้วน้ำ พัดลม เสื้อ เตารุขข้าว ในการดำเนิน
การสร้างศูนย์ของด้วย ซึ่งสิริรัตน์เองมองว่า การกระทำดังกล่าวล้วนเป็นปัจจัยในการสนับสนุนกิจกรรม
อนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของของวัดที่มีพระสงฆ์เชื้อสายของอยู่ด้วยเช่นกัน

ภาพ แสดงการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ของจากวัดในชุมชน

นอกจากนั้น ในโอกาสตามเทศกาลในรอบปี โดยเฉพาะเทศกาลวันสงกรานต์ที่วัดในชุมชนชาว
 ของได้มีการหมุนเวียนจัดงาน ได้แก่ วัดคลองพลู วัดน้ำขุ่น และวัดตะเคียนทอง ซึ่งวัดในชุมชนของ
 นับเป็นศูนย์รวมของชาวทองและคนในชุมชน ดังนั้น วัดต่างๆ ในชุมชนจึงมีส่วนร่วม ในการเป็นพื้นที่
 แสดงออกผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ ของสมาชิกกลุ่มชาวทอง โดยนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการ
 ฟื้นฟูวัฒนธรรมของชาวทอง ตลอดจนเป็นพื้นที่เพื่อแสดงตัวตนทางวัฒนธรรมของบนพื้นที่ของวัด
 ให้แก่คนในชุมชนและคนอื่นๆ ได้รับรู้

ภาพแสดงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาของวัด

6.7 กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำ หน่วยงาน เครือข่าย และภาคีต่างๆ

การมีส่วนร่วมของบุคคล ผู้นำ และหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น อาทิ สมาชิกสภาจังหวัดจันทบุรี ประจำเขตอำเภอเขาชีชมภู ที่ช่วยหาเครือข่ายร้านวัสดุก่อสร้างในการร่วมบริจาควัสดุประตุ หน้าต่าง ในการต่อเติมอาคารศูนย์การเรียนรู้ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองพลูที่ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อ สนับสนุนการต่อเติมอาคารจัดกิจกรรมและจัดแสดง ตลอดจนผู้หลักสำหรับใช้เก็บเอกสารสื่อการเรียน การสอนวิชาภาษาของของครูของในห้องเรียน โรงเรียนวัดคลองพลู ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีสำนึกใน วัฒนธรรมท้องถิ่นจึงมีการสืบทอดสานต่อเจตนารมณ์การอนุรักษ์และการฟื้นฟูอัตลักษณ์ภาษาของจาก สมาชิกกลุ่มชาวของ โดยนำหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาของที่บ้านสร้างขึ้นร่วมกับ มหาวิทยาลัยมหิดล สำหรับสอนนักเรียนลูกหลานของโดยครูของเอง โดยนำเข้าไปบรรจุเป็นวิชาหนึ่งใน ระบบโรงเรียน

อีกทั้ง การให้ความสำคัญของอาจารย์ด้านศิลปวัฒนธรรมประจำโรงเรียนคลองพลูวิทยาซึ่งได้ เข้ามามีส่วนร่วมกับศูนย์ของ โดยการส่งนักเรียนมาช่วยต้อนรับงานศูนย์ของ โดยเฉพาะงานต้อนรับผู้ ศึกษางานที่เป็นหน่วยงานทางราชการระดับกรม เช่น อธิบดีกรมการศาสนาพจนานดารีแะศึกษา ดูงานที่ศูนย์ของ ซึ่งส่งผลต่อการสนับสนุนการพัฒนาศูนย์ของให้พร้อมสำหรับต้อนรับแขก จึงมีผู้ที่ เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณในการสร้างอาคารห้องน้ำ 3 ห้อง และห้องอาบน้ำ 1 ห้อง ขึ้นมาทันทีโดย ไม่ต้องขอขึ้นไป หรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะงานเปิดศูนย์ของอย่างเป็นทางการ ทำให้ ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่มีส่วนร่วมในการก่อสร้างต่อเติมอาคารศูนย์ ของ ส่วนผู้นำระดับตำบล ซึ่งไม่ค่อยมีการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมที่จริงจังชัดเจนเท่าไรนัก หรือ แม้กระทั่งการเข้ามาเยี่ยมชมการทำงานของศูนย์ของ แต่ก็ต้องเข้ามาร่วมในพิธีเปิดครั้งนี้ด้วย หรือแม้แต่

โรงเรียนในชุมชนที่ต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแสดงของนักเรียนเพื่อมีส่วนร่วมในการเป็นผู้สื่อสารและแสดงถึงการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวชองด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้น สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์ชาวชองผ่านศูนย์ชองในชุมชน โดยการจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งให้ชาวชองได้เกิดความคล่องตัวในดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของ ชน บริเวณศูนย์ชอง และการสร้างอาคารบ้านของด้านหน้าของอาคารศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยผ่านโครงการ “ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน” ตำบลคลองพลู ที่ลุงเงิน ผันผาย เป็นประธานศูนย์บูรณาการฯ

แม้ว่าภาพของการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเพียงบางครั้งและไม่ต่อเนื่อง ซึ่งหากพิจารณาถึงความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ฯ จะพบว่าหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ยังมิได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของผ่านศูนย์การเรียนรู้ฯ กับสมาชิกกลุ่มชาวชองในชุมชนอย่างจริงจัง แต่การเข้ามามีส่วนร่วมกลับขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของอำนาจที่เหนือกว่าหรือการหวั่นเกรงอิทธิพลของหน่วยงานของรัฐในระดับสูงที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นด้วย

บทที่ 7

บทเรียนจากการวิจัย และข้อเสนอแนะ

7.1 คนทำวิจัย

จากการพิจารณาบทบาทของสมาชิกกลุ่มจะพบว่า ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ซ้อนทับกันหลายบทบาทมากที่สุด คือ ลุงเงิน ผันผาย ซึ่งเมื่อหันมาพิจารณาเฉพาะตัวลุงเงิน ก็จะพบว่าลุงเงินเป็นคนของที่มีการปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกชุมชนอยู่ตลอดเวลา จึงนำพาภาพแทนความเป็นคนของที่ติดตรึงร่างกายของลุงเงินไปด้วยในทุกๆ ที่ โดยเฉพาะสถานที่หน่วยงานและบุคคลของรัฐ รวมทั้งผู้นำท้องถิ่น โดยลุงเงินมีการพยายามแสดงอัตลักษณ์ของในระดับปัจเจก และสร้างอัตลักษณ์ร่วมระดับกลุ่มขึ้นมา โดยเป็นแกนนำสมาชิกกลุ่มชาวของผู้สูงอายุออกไปแสดงออกทางอัตลักษณ์ของในพื้นที่ทางสังคมของรัฐ เพื่อแสดงตัวตนทางวัฒนธรรมของโดยผ่านรัฐและพื้นที่ของรัฐ ทำให้คนภายนอกทั้งคนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งสื่อมวลชน ได้ทราบถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมชาวของ ในขณะเดียวกันก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในตัวคนของทางวัฒนธรรมให้ปรากฏในสายตาของคนนอก และทำให้คนของกลายเป็นที่รู้จักของคนนอกมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การแสดงตัวตนของชาวของผ่านพื้นที่กิจกรรมฟื้นฟูประเพณีของ การพากลุ่มชาวของไปร่วมงานนิทรรศภาพเมืองจันทบุรี การพากลุ่มของเข้าร่วมประชุมเปิดเมืองเพนียดที่คนของเชื่อว่าเป็นอาณาจักรที่แม่นางกาไวบรรพบุรุษของชาวของปกครองมาก่อน¹ เนื่องจากลุงเงิน เป็นที่รู้จักและการให้ความเคารพนับถือจากคนภายในชุมชน และภายนอกชุมชนนี้เอง จึงพบว่า คนภายนอกทั้งนักวิชาการ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ต้องการมาทำกิจกรรมในชุมชนหรือศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับของ คนส่วนใหญ่ก็มักมุ่งความสนใจตรงมายังลุงเงินที่เปรียบเสมือนคลังความรู้เรื่องต่างๆ เกี่ยวกับชาวของในฐานะแหล่งการเรียนรู้ในทรัพยากรบุคคลอีกทางหนึ่ง

7.2 ศูนย์การเรียนรู้ฯ กับบทบาทการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของคนในชุมชนและคนทั่วไป

การที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนนั้น มิได้เกิดจากการจัดกิจกรรมในอาคารและนอกอาคารเท่านั้น หากแต่สิ่งสำคัญที่พบว่าเป็นการสร้างภาพหรือเติมเต็มความเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของนั้นยังรวมไปถึง ปราชญ์ คนในชุมชน สิ่งแวดล้อม พื้นที่ทำมาหากินของชาวของด้วย

¹ ข้อมูลจากบันทึกประวัติการทำงานของนายเงิน ผันผาย

7.2.1 แหล่งเรียนรู้หรือศักยภาพในตัว “คนของ”

คนถือได้ว่าเป็นทรัพยากรทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดที่หาได้ ซึ่งเป็นตัวกลางสำคัญในการก่อเกิดสิ่งต่างๆ ในชุมชน รวมทั้งการก่อเกิดความร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ ด้วย คนในชุมชนที่มีความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่อยู่ในตัวอยู่ในจิตสำนึกของสมาชิกกลุ่มชาวของทั้งคนที่เป็นสมาชิกศูนย์การเรียนรู้ฯ และคนอื่นๆ ผู้เฒ่า ผู้แก่ ตลอดจนคนวัยอื่นๆ ที่มีความรู้และประสบการณ์ในบางเรื่องที่สามารถถ่ายทอดให้คนทั่วไปได้รับรู้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้รู้เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมและเป็นผู้สืบทอดการประกอบพิธีกรรมจากบรรพบุรุษ ซึ่งในครอบครัวเคยมีการสืบทอดพิธีการลงผีหิ้งมาก่อน หรือเป็นหมอตำแยในหมู่บ้าน ส่วนความเฉพาะอีกประเภทหนึ่งที่สมาชิกกลุ่มบางคนมี คือ ความสามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บด้วยวิธีของหมอพื้นบ้านที่ใช้ทั้งยาสมุนไพรและคาถาควบคู่กัน ได้แก่ หมอหมื่นย่น ถ้วนวงษ์ พระสี เตชะพะโล และหมอกง วงศ์สายสิทธิ์ เป็นต้น ซึ่งล้วนมีความเชี่ยวชาญเรื่องการรักษาด้วยสมุนไพรและแบบกำกับคาถาอาคมด้วยตามความเชื่อของชาวของตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันด้วย สมาชิกกลุ่มดังกล่าว ส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ความทรงจำ หรือประวัติศาสตร์ในการทำมาหากินในอดีต ซึ่งฝังอยู่ในความทรงจำและประสบการณ์ของคน

ในขณะเดียวกัน การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่เสมือนตัวกลางในการเชื่อมโยงคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน พบว่า ความมีศักยภาพในการเป็นผู้นำหรือแกนนำของศูนย์การเรียนรู้ฯ นับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในการสร้างพลังขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้อยู่รอด และเกิดความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง โดยคนในชุมชนที่ดี หรือคนนอกชุมชนที่ดี

7.2.2 แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือพื้นที่ดำเนินกิจกรรมในวิถีปฏิบัติของชาวของ

หากพิจารณาโดยรอบชุมชนที่ชาวของในตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลูอาศัยอยู่ ก็จะพบว่าพื้นที่ที่ชาวของตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่บนพื้นที่ราบนั้น ถูกโอบล้อมไปด้วยเทือกเขาสอยดาวทอดยาวสอดคล้องกับเทือกเขาคิชฌกูฏ เขาตะเคียนทอง เขาฉวางหรือเขาป่ามะม่วง และเขากระชาย

ลุงเงิน ผันผาย อดีตผู้นำหมู่บ้านของ และแกนนำอาวุโสของกลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของ กล่าวว่า ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน หมู่บ้านของมีการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยและทำมาหากินบริเวณนี้มานานหลายชั่วอายุคน มิได้อพยพย้ายมาจากที่ไหนแต่อย่างใด สมัยก่อนบริเวณนี้ถูกปกคลุมไปด้วยต้นไม้สูงใหญ่และป่ารก พื้นที่ที่ชาวของใช้ประโยชน์ในอดีตคือ บนพื้นที่ป่าเขา และพื้นที่ราบลุ่มและที่ราบดอนที่อยู่ใกล้กับบริเวณแม่น้ำลำคลอง ชาวของสามารถเข้าไปจัดการกับพื้นที่ดังกล่าวอย่างเป็นอิสระเพื่อตอบสนองปัจจัย 4 ในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอด (การจัดการธรรมชาติด้วยภูมิปัญญาของ

คนของ) ทำให้คนของมีความเชื่อที่ผูกพันกับป่าเขา โดยสะท้อนออกมาในรูปของการนับถือและกราบไหว้เจ้าป่า เจ้าเขา และเจ้าที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวของเชื่อว่าดูแลพื้นที่เหล่านั้นอยู่ โดยการสร้างศาลเล็กๆ ตามบริเวณพื้นที่ทำมาหากินเพื่อเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนที่อยู่อาศัยของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ตามความเชื่อของชาวของ ตลอดจนยึดถือแม่นางพระธรณี (ดูแลพื้นดิน) และพระคงคา (ดูแลพื้นน้ำ)

จากการบอกเล่าของคนของเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนของในอดีต พบว่า ชาวของมีประวัติศาสตร์ความทรงจำร่วมกันเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แสนยากลำบากในอดีต โดยเฉพาะเรื่องการทำมาหากินอยู่กับท้องนา ป่า และเขา ความทรงจำเกี่ยวกับเส้นทางการเดินทางด้วยเกวียนระหว่างหมู่บ้านของถึงจันทบุรีก็เป็นอีกเรื่อง ที่ชาวของต้องฝ่าฟันอันตรายระหว่างเดินทางออกไปนอกหมู่บ้าน เพื่อขายสินค้าที่ผลิตได้จากป่า และซื้อสินค้าที่จำเป็นจากเมืองจันทบุรีกลับมาอุปโภคบริโภคในครัวเรือน แต่ในขณะเดียวกันชาวของก็มีความรู้สึกที่พวกเขาค้นมีความผูกพันและมีความเป็นเจ้าของอาณาเขตบนพื้นที่ที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติป่าเขาอันอุดมสมบูรณ์แห่งนี้ ด้วยการทำมาหากินอย่างอิสระเสรีบนพื้นที่ของตน ภายใต้การปกป้องดูแลของสิ่งศักดิ์เจ้าป่า เจ้าเขา ตามความเชื่อและการเคารพนับถือของชาวของ โดยไม่มีใครมารบกวน

ชาวของใช้ประโยชน์บนพื้นที่ราบที่เป็นป่าทั่วไป และอยู่ใกล้กับบริเวณแม่น้ำ ลำคลอง หนอง หรือลำห้วย สำหรับการสร้างบ้านที่อยู่อาศัยนั้นชาวของจะเลือกสรรวัสดุจากทรัพยากร ธรรมชาติมาใช้ อย่างมีคุณค่า มีการเก็บผัก หาสัตว์ป่า หรือปลาในลำห้วย หนอง คลอง บึง มาประกอบอาหารการกินในครอบครัว ซึ่งส่วนประกอบของอาหารส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร ทำให้ชาวของมีความแข็งแรงในการดำเนินชีวิต และเมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยคนของก็รู้จักหาพืชสมุนไพรที่มีอยู่รอบตัวมาเป็นยารักษาโรคจนหาย จนมีชีวิตอยู่รอดมาได้ถึงปัจจุบัน ตลอดจนการนำไปไม้มาเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่ม นอกจากนั้นชาวของยังมีการทำมาหากินโดยใช้พื้นที่ราบน้ำขังหรือหนองบึงใหญ่หรือพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นอ้อ² เพื่อทำนาปลูกข้าว หรือ ทำนาคา และใช้พื้นที่ราบที่ไม่มีน้ำขังสำหรับทำไร่พืช เช่น พริก ระบุ่ง งา เป็นต้น และปลูกฝ้ายทอเครื่องนุ่งห่ม ในการทำนาคาก่อนหน้านั้นชาวของมีวัฒนธรรมการ “ลงแขก” คำนาคา เกี่ยวข้าว และตีข้าว ปัจจุบันใช้วิธีการเข็นข้าวมาวัดที่บริเวณลานบ้านที่จัดเตรียมไว้สำหรับนวดข้าวแทน ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับข้าวนั้นชาวของจะมีการร้องเพลงเกี่ยวกันบ้าง เล่นพัดหางบ้าง ด้วยความสนุกสนานตามประสาหนุ่มสาวชาวของ

ส่วนพื้นที่ป่าเขานั้นในอดีตชาวของจะขึ้นไปหาของป่าขายทำให้ชาวของได้มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายของป่ากับคนที่จันทบุรี³ เช่น การทำไม้หอม (ไม้กฤษณา) เก็บลูกแร่ เก็บกระวาน ทำน้ำมันยาง

² อ้อ หมายถึง บึงหรือหนองที่มีน้ำและดินโคลน อยู่ในที่ลุ่มน้ำท่วมถึง เมื่อครั้งที่ชาวของยังไม่รู้จักการไถนา ชาวของจะคานาในบริเวณที่เรียกว่า “อ้อ” จึงมีข้าวกิน

³ จันทบุรี เป็นชื่อที่ชาวของและคนในจังหวัดจันทบุรีใช้เรียกแทนจันทบุรี หรือบางครั้งเรียกภาษาของว่า “จันทบูย”

(ส่วนประกอบสำคัญในการชันเรื่อ) ทำได้ (ส่องแสงสว่าง) คัดห่วย หาสัตว์ป่า ซึ่งมีการกระจายอยู่ทั่วไป ในป่า รวมทั้งตัดไม้ล่องแพซุงด้วย ซึ่งสมัยก่อนการติดต่อกับคนในเมืองจันทบุรี ด้วยทางแม่น้ำจันทบุรี และทางบกที่เป็นป่าเท่านั้น โดยเฉพาะกระวาน และน้ำมันยางนั้นสร้างรายได้ให้ชาวช่องเป็นอย่างมาก ชาวช่องจึงเริ่มรู้จักทำสวนกระวาน โดยการขุดต้นหน่อ มาปลูกไว้เป็นแถวใกล้ๆ กัน ส่วน(บ่อ)น้ำมันยางนั้นไม่สามารถนำมาปลูกใกล้กันได้ ซึ่งการทำสวนกระวานและสวน (บ่อ)น้ำมันยางนั้น ชาวช่องจะมีการแสดงอาณาเขตว่าเป็นพื้นที่ของตนในหมู่สมาชิกโดยการทำสัญลักษณ์แสดงถึงเขตสวนของตน ซึ่งการทำมาหากินในอดีตได้กลายเป็นประวัติศาสตร์ความทรงจำที่ดีของชาวช่อง ซึ่งมักสะท้อนออกมาจากการบอกเล่าถึงบุคคล (คนช่อง) ที่ทำอาชีพดังกล่าวให้ลูกหลานหรือผู้สนใจฟัง เช่น ตาอีทำสวนกระวาน ตาโกกทำ (บ่อ)น้ำมันยาง เป็นต้น

นอกจากนั้น ยังพบว่าชาวช่องมีการบันทึกประวัติศาสตร์ความทรงจำเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวช่องในอดีตเหล่านั้นไว้เป็นภาพวาด ในลักษณะการบอกเล่าลำดับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนช่องในอดีตถึงปัจจุบันให้คนของรุ่นหลังทราบ ซึ่งถูกติดตั้งและแสดงบนผนังบนศาลาการเปรียญวัดตะเคียนทอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงชาวช่องความทรงจำที่มีต่อบรรพบุรุษกับกาลเวลาในอดีตที่ผ่านมาที่สูญหายไป โดยการสร้างภาพการทำมาหากินในอดีตหากแต่ถูกสร้างความหมายใหม่โดยการบอกเล่าอดีตผ่านภาพแทนความเป็นคนช่องบนพื้นที่วัดซึ่งเป็นศูนย์รวมของชาวช่องและคนอื่นๆ ในชุมชน

ภาพวาดแสดงถึงชาวช่องทำกระวานบนเขาซอย
ดาวเป็นสินค้าขายให้กับคนจีน

ภาพวาดแสดงถึงชาวช่องทำน้ำมันยางและ
ทำไต้จุดไฟขายเป็นสินค้าที่จันทบุรี

ชาวช่องมีการนิยามความเป็นคนช่องในลักษณะของความเป็นเจ้าของพื้นที่ดังกล่าว โดยอ้างอิงการตั้งถิ่นฐานและแหล่งทำมาหากินบริเวณพื้นที่ราบและป่ามานานกว่า 200 ปี ซึ่งจะเห็นได้จากการพยายามเปรียบเทียบความสำคัญของพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับคนช่อง กล่าวคือ พื้นที่แห่งนี้ เป็นเสมือนบ้าน เป็นแหล่งยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ เป็นสถานที่ที่มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนช่องเคารพ

นับถือในการดำเนินชีวิต เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งผลิตสินค้าซึ่งเป็นที่มาของรายได้จนเกือบครบถ้วน และเป็นเสมือนอุปเปอร์มาเก๊ตของคนของที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ ชาวชองยังมีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากป่าเขาอย่างมีคุณค่า อย่างเช่น การเลือกสรรตัดต้นไม้ขนาดพอเหมาะมาใช้สร้างบ้านเรือน หรือ เวลาขึ้น (ปากน่อง) เขาก็จะเก็บแต่ของที่เขาเท่านั้น สิ่งที่มีอยู่ในหมู่บ้านแล้ว ก็จะไม่นำออกมา ซึ่งเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับกับคนอื่นที่มีไร่ของ โดยเฉพาะนายทุนที่ได้รับสัมปทานป่าไม้ที่เข้ามาตัดไม้ในพื้นที่อาศัยของชาวชอง

พื้นที่ที่มีพืชสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บของชาวชอง ซึ่งพบได้ทั้งในป่าใกล้ชุมชน และป่าเขา นอกจากนั้นยังพบได้ตามบ้านของผู้ที่ชาวชองเรียกว่าหมอรักษาโรคภัยไข้เจ็บด้วยยาสมุนไพร ประกอบการกับการทอผ้าอาคมด้วยวิธีการพ่น ดมยาหม้อ เป็นต้น ซึ่งพบได้ตามบ้าน เช่น บ้านหมอเหมียน บ้านหมอลง บ้านหมอหวาน เป็นต้น นอกจากนั้นชาวชองสมัยก่อนมีการคลอด้วยหมอดำแยะด้วย

พื้นที่ประกอบประเพณี พิธีกรรม ได้แก่ พิธีการบูรณะโดยหมอบูรณะจะประกอบพิธีในบ้าน พิธีแต่งงานของซึ่งมีการจัดพิธีในบ้านและบริเวณบ้านที่อยู่อาศัย พิธีลงผีหิ้งและผีท้าว ซึ่งชาวชองจะประกอบพิธีกรรมในบ้านหรือบริเวณบ้านโดยมีผู้นำพิธีกรรมที่เป็นผู้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ประเพณีบุญส่งทุ่ง (บก) ซึ่งเป็นการเซ่นไหว้เจ้าพ่อเจ้า ณ ศาลที่สร้างไว้บริเวณเนินทุ่งในชุมชน และบุญส่งน้ำ ซึ่งเป็นการเซ่นไหว้ทั้งทุกข์โศกโรคภัยให้ลอยไปกับน้ำซึ่งจะทำ พิธีบริเวณชายทุ่งริมคลองท้ายหมู่บ้านที่ชาวชองอาศัยอยู่ ซึ่งในปัจจุบันประเพณี พิธีกรรม ดังกล่าว ได้มีการปฏิบัติกันน้อยลง เนื่องจากผู้นำพิธีที่ทำเป็นได้เสียชีวิตไปแล้ว เหลือแต่คนรุ่นหลังก็ทำไม่เป็น

ดังนั้น ผู้นำทางวัฒนธรรมของในชุมชนรุ่นหลังจึงได้ใช้พื้นที่ วัด ในการจัดงานเพื่อรื้อฟื้นประเพณีพิธีกรรมโดยเฉพาะ ผีหิ้ง และผีท้าว (ผีโรง) โดยเชิญผู้ที่เคยเป็นสื่อกลางหรือร่างทรงระหว่างวิญญาณกับชาวชองที่มีชีวิตอยู่ ซึ่งวัดในวัฒนธรรมของนั้นถือเป็นศูนย์รวมของชาวชองซึ่งนับถือศาสนาพุทธแบบคนไทย ซึ่งคนชองจะมาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธในวันพระตามปฏิทินของคนไทย และในขณะเดียวกันก็นับถือศาสนาพราหมณ์ และนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติควบคู่กันไปแล้วแต่สถานการณ์และกิจกรรมในรอบปีของคนชอง จึงมีการประกอบพิธีกรรมตามแบบพราหมณ์เช่น การเซ่นไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ หรือการไหว้ศาลเสภา เพื่อบอกกล่าวผีบรรพบุรุษก่อนดำเนินกิจกรรมงานมงคลและงานอวมงคลต่างๆ ในครอบครัวด้วย และเมื่อเวลาว่างจากการทำงาน เช่น เทศกาลตรุษ สงกรานต์ ชาวชองก็จะหยุดทำงานและมีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น เล่นสะบ้า เล่นลูกข่าง เล่นเสือกินวัว และเล่นกะโหลก เป็นต้น

นอกจากนั้น คนชองในชุมชนมีการจักสานเครื่องใช้ในครัวเรือนโดยมีวัสดุที่สำคัญคือ ต้นคลุ้ม ต้นคลุ้ม และหวายโสม ซึ่งมีแหล่งอยู่อาศัยตามป่าธรรมชาติใกล้ที่อยู่อาศัยของชาวชอง เช่น เลื่อนนอน

กระบุง เป็นต้น หรือการนำไม้มาประกอบเป็นเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการทำมาหากิน เป็นต้น ซึ่งมีการเรียนรู้เรื่องจักสานกันเองในครอบครัว

สืบเนื่องจากที่รัฐไทยประกาศให้มีเรียนการสอนหลักสูตรภาษาไทยให้แก่ประชาชน จึงมีการกระจายโรงเรียนออกมาสู่ภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งชุมชนที่ชาวของอาศัยอยู่ด้วย ชาวของต้องส่งลูกหลานเรียนหนังสือภาษาไทยในโรงเรียน ตั้งแต่นั้นมาชาวของจึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับโรงเรียนที่ชาวของส่งลูกหลานเข้าไปศึกษาเล่าเรียน จาก“โรงเรียนวัด” สู่วิทยาลัยที่เป็นสถานที่ราชการ ที่มีส่วนในการสลายอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวของ หากแต่ในปัจจุบันกลับเป็นพื้นที่เอื้อประโยชน์ให้ชาวของฟื้นฟูและสืบทอดอัตลักษณ์โดยผ่านการเรียนการสอนภาษาของ และหลักสูตรท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งชาวของได้เป็นผู้สอนแทนครูไทยในโรงเรียน โรงเรียนจึงมีฐานะและบทบาทของการเป็นแหล่งการเรียนรู้ชาวของและคนภายนอกชุมชน ในฐานะพื้นที่ปฏิบัติการฟื้นฟูและสืบทอดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของผ่านโรงเรียน (พื้นที่รัฐ)

7.2.3 เงินทุน : ปัจจัยที่สำคัญต่อการสร้างแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบองค์กร

เงินทุนนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการสร้างแหล่งเรียนรู้ในลักษณะองค์กรหรือในลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ฯ อย่างเป็นทางการ เนื่องจากพบว่า เงินทุนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ ซึ่งเกิดจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นสำคัญ

7.2.4 ทุนทางด้านจิตใจ

ทุนทางด้านจิตใจนับเป็นสิ่งจำเป็นของคนทำงาน หากคนไม่มีใจในการทำงานต่างๆ แล้ว ก็จะไม่ประสบความสำเร็จหรืออาจล้มลงกลางคัน ดังนั้น การทำงานต่างๆ จึงต้องเต็มไปด้วยคนที่มีความตั้งใจที่คิดตรงกันว่าจะทำงานไปในแนวทางใด มีกลุ่มคนที่เป็นตัวช่วยเสริมในเรื่องต่างๆ ทั้งร่างกาย แรงใจ แรงเงิน จะเป็นพลังสำคัญในการก้าวเดินไปสู่จุดหมายปลายทาง

7.3 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

7.3.1 ทีมวิจัย

1) ทีมวิจัยสามารถคิดวางแผนการดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเอง มีความมั่นใจในการทำงานของตัวเองมากขึ้น เนื่องจากโครงการปัจจุบันเป็นโครงการที่ทีมวิจัยต้องดูแลและดำเนินกิจกรรมเองโดยไม่มีนักวิชาการมาร่วมทำงาน

2) ทีมวิจัยแกนหลักสามารถผลักดันเป็นผู้นำในการดำเนินการประชุมทำงานอย่างง่าย ๆ อย่างไม่เป็นทางการ ได้ดี ตลอดจนการบันทึกการประชุมขึ้นบนกระดาน(บางเรื่อง) และ**มีการกล่าวว่า “รู้สึกที่ดีและชอบการประชุมวางแผนกันเองแบบนี้ ดูเป็นงานของชาวบ้านจริง”** เนื่องจากมีทีมวิจัยส่วนใหญ่ที่เคยผ่านประสบการณ์การทำงานจากโครงการของเดิมมาร่วมกันมาแล้วและสามารถยอมรับกันได้ในระดับหนึ่ง ทำให้บรรยากาศในการประชุมเป็นกันเอง และไม่เป็นทางการนัก

3) แกนนำทีมวิจัยโดยเฉพาะรุ่งเพชร พันผาย มณเฑียร พัฒเสมา และลุงเงิน พันผาย ได้รับการยอมรับจากชุมชนในระดับกว้างมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเห็นได้จากการที่แกนนำทั้ง 3 คน ได้ถูกรับเลือกให้เป็นผู้นำ/สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเวลาต่อมา (สมัยปัจจุบัน)

4) แกนนำดังกล่าว โดยเฉพาะลุงเงิน พันผาย ได้เป็นสื่อกลางสำคัญคนหนึ่งในชุมชนที่ติดต่อกับหน่วยงานทางวัฒนธรรมหน่วยงานรัฐนอกชุมชน และได้รับสิทธิในการนำงบประมาณจากโครงการต่างๆ ของรัฐ เข้ามาขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ และพื้นที่ต่างๆ ในชุมชน ภายหลังจากสิ้นสุดการสนับสนุนเงินทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) แล้ว เป็นระยะๆ

7.3.2 ชุมชน

1) หมู่บ้านต่างๆ ในชุมชนเกิดปรากฏการณ์การจัดกิจกรรมการฟื้นฟูวัฒนธรรมของกันมากขึ้น โดยการกระจายบทบาทของแกนนำศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่มาจากชุมชนต่างๆ ซึ่งกลับไปพัฒนา/สร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรมในรอบปีของหมู่บ้านตนเองขึ้นมาอีกครั้ง

2) ชาวบ้านในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ และการทำกิจกรรมต่างๆ ทางวัฒนธรรมของเพิ่มมากขึ้นจากหลายหมู่บ้านในพื้นที่ 2 ตำบล ซึ่งแต่เดิมกระจุกตัวอยู่เพียงแค่หมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับศูนย์การเรียนรู้ฯ

3) คนในชุมชนเห็นความสำคัญในกิจกรรมบางกิจกรรม และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยไม่ต้องเรียนรู้และวางแผน นอกจากนั้นยังต้องการให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีการเล่นขึ้นอีกในโอกาสต่อไป และกล่าวกับทีมจัดงานว่าให้แจ้งล่วงหน้าด้วยเพราะจะได้ชักชวนคนอื่นๆ ในชุมชนใกล้เคียงเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

4) เด็ก เยาวชนของ กลุ่มวัยรุ่น ทั้งหญิงและชาย เห็นความสำคัญในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยเฉพาะกิจกรรมประจำปี หรือเทศกาลต่างๆ จึงได้เข้ามามีส่วนร่วม และมีความแข็งขันในการทำงานอย่างเห็นได้ชัด จากเมื่อก่อนไม่ค่อยพบมากนัก เห็นได้จากการจัดกิจกรรมสันทนาการเล็กๆ และกลุ่มวัยรุ่นจะเข้าร่วมงานตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ เช่น ตัดหญ้า ตัก ตักแต่งเวที จำหน่ายบัตรวางพื้นบ้าน การ

ดูแลเรื่องน้ำดื่ม ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น การเข้าร่วมแข่งขันกีฬาพื้นบ้านในกลุ่มวัยรุ่น หรือการเล่นกีฬาพื้นบ้านร่วมกับผู้ใหญ่ ผู้เฒ่า ผู้แก่ โดยถือโอกาสเรียนรู้และฝึกเล่นการละเล่นที่ไม่เคยเล่นด้วย เช่น เล่นลูกข่าง เล่นสะบ้า เป็นต้น เมื่อเสร็จงานก็ช่วยจัดเก็บสถานที่จนเสร็จสิ้นงานไป

7.3.3 องค์กร หน่วยงาน ภาคี

- 1) นักวิชาการในท้องถิ่นเข้ามาทำโครงการทางวัฒนธรรมกับชุมชนมากขึ้น โดยเฉพาะตำบลตะเคียนทอง
- 2) โรงเรียนให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีของมากขึ้น โดยเห็นได้จากการจัดงานฟื้นฟูประเพณีของในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปีในชุมชนพื้นที่โรงเรียน
- 3) จากการถ่ายโอนอำนาจสู่ท้องถิ่น ส่งผลให้หน่วยงานในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ เห็นได้จากการที่พัฒนาชุมชนและประธานสภาวัฒนธรรมที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พยายามเข้าร่วมสนับสนุนงบประมาณและการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ มากขึ้น โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ของอบต., กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

7.4 ข้อเสนอแนะ/อุปสรรคในการดำเนินงาน

การดำเนินงานพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากชาวบ้าน ที่เป็นทั้งแกนนำและผู้ดำเนินงาน หน่วยงานองค์ในชุมชนท้องถิ่นหลายๆ ฝ่ายที่ต้องคอยสนับสนุนด้านต่างๆ ในการเป็นพลังขับเคลื่อนงานเป็นอย่างมาก ระยะเวลาเพียง 1-2 ปี ของการดำเนินงานอาจจะเป็นเพียงแค่การเริ่มต้นให้เห็นว่าการดำเนินงานจะมีทิศทางไปในทางใด ซึ่งยังไม่ทันเห็นผลการดำเนินงานมากนัก ดังนั้น การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรืองานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้น นับได้ว่าเป็นเรื่องยาก จึงมีอาจคาดหวังได้ว่าการดำเนินงานในระยะสั้นจะประสบความสำเร็จสวยงาม แต่ต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะได้มากที่สุดคือ การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดการร้อยรัดความสัมพันธ์ของสมาชิกคนของในชุมชน และคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม ที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วม และช่วยสานสัมพันธ์เครือข่ายพี่น้องชาวทอง

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

● ประวัตินักวิจัยชุมชน / สมาชิกทีมวิจัย

1. นาย รุ่งเพชร	ผันผาย	หัวหน้าโครงการ
2. น.ส. สิริรัตน์	สีสมบัติ และนายสำราญ เกื้อกิจ	รองหัวหน้าโครงการ
3. น.ส. สายใจ	กิ่งสีดา	ผู้จัดทำบัญชีโครงการ
4. นาย พร	เต่าเงิน	นักวิจัย
5. นาง จิน	ผันผาย	นักวิจัย
6. นาย หนู	สีสมบัติ	นักวิจัย
7. นาย ไพรวัด	ผันผาย	นักวิจัย
8. นาย จารึก	แก้วสว่าง	นักวิจัย
9. นาย หลอม	นาคสาย	นักวิจัย
10. นาย ภิรมย์	หอมหวาน	นักวิจัย
11. นาย เฉียน	ผันผาย	นักวิจัย
12. นาง บังอร	มิตรเพื่อนบ้าน	นักวิจัย
13. นาง สมใจ	นาคสาย	นักวิจัย
14. นาย เพ็ชร	นาคสาย	นักวิจัย
15. นาย นารายณ์	สีสมบัติ	นักวิจัย
16. นาย มณเฑียร	พัฒเสม	นักวิจัย
17. น.ส. ศศิธร	ผันผาย	นักวิจัย
18. น.ส. อาภรณ์	แก้วสุข	นักวิจัย
19. น.ส. ชุติมา	คุณทวี	นักวิจัย
20. น.ส. อนุสร	พุ่มมาจันทร์	นักวิจัย
21. น.ส. สุภาพร	ทัสมากร	นักวิจัย
22. น.ส. สกาวเดือน	ดอกพิบูล	นักวิจัย
23. น.ส. นิตยา	เทพณรงค์	นักวิจัย
24. น.ส. ปวีณา	คุณทวี	นักวิจัย

ภาคผนวก ข

แบบฟอร์มแบบสอบถามความคิดเห็น

หน้า 1

แบบสอบถามความคิดเห็นของคนในชุมชน

เกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน (ศูนย์ฯ ของ)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

1. ชื่อ-สกุล เพศ ชาย หญิง อายุ ปี
2. ที่อยู่ อาชีพ
3. เชื้อสาย สถานภาพ โสด แต่งงาน
4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
5. การศึกษา

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

1. ท่านรู้หรือไม่ว่ามีศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของในชุมชน

รู้ (จากใคร ? และรู้สึกว่าเป็นอย่างไร ?)

ไม่รู้ (เพราะอะไร ?)

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าศูนย์การเรียนรู้ฯ มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน

เห็นด้วย (เพราะอะไร?)

ไม่เห็นด้วย (เพราะอะไร?)

3. ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของเหมาะสมกับการเป็นสถานที่ดำเนิน

กิจกรรมเพื่อเผยแพร่ ให้ความรู้ เกี่ยวกับวิถีชีวิต ภาษา วัฒนธรรม และประเพณีของ หรือไม่

เหมาะสม (เพราะอะไร?)

ไม่เหมาะสม (เพราะอะไร?)

ส่วนที่ 3 ความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน
(หลังจากได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับศูนย์ฯ มาแล้ว)

ท่านจะมีส่วนร่วมหรือให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของ
เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอย่างไร

.....

.....

ส่วนที่ 4 ความต้องการหรือความคาดหวังเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

1. ถ้ามีการจัดแสดงข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับของ หมุนเวียนไปตามโอกาสต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้ฯ
 - ท่านต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดทำด้วยหรือไม่
 -
 - ท่านต้องการชมหรือเรียนรู้หรืออยากให้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องอะไร (เกี่ยวกับของ เช่น ประเพณี, วิถีชีวิต, พิธีกรรม, ป่าไม้, อื่นๆ)
2. ถ้ามีการสอนภาษาของให้กับคนในชุมชน
 - ท่านต้องการเรียนหรือไม่
 - ท่านต้องการจัดการเรียนอย่างไร (เช่น ตอนเย็น, วันเสาร์- อาทิตย์, ราษฎรปัญญาของเป็นผู้สอน , ที่ศูนย์ฯของ, อื่นๆ)
3. ถ้ามีการทำหนังสือเรื่องราวเกี่ยวกับของ
 - ท่านต้องการอ่านหรือไม่
 - ท่านต้องการอ่านหนังสือภาษาของเกี่ยวกับเรื่องอะไร
 - ท่านต้องการมีส่วนร่วมทำหนังสือหรือไม่ (เช่น ให้ข้อมูล ผูกเขียนเรื่อง เป็นต้น) เพราะอะไร
4. ถ้ามีการจัดอบรมส่งเสริมอาชีพจากภูมิปัญญาของในชุมชน(เช่น ทำน้ำสมุนไพร ของที่ระลึกและอื่นๆ)
 - ท่านต้องการเข้าร่วมหรือไม่
 - ท่านต้องการให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับเรื่องอะไร
 - ท่านต้องการให้ใครเข้าร่วมบ้าง
5. ถ้ามีการจัดกิจกรรมฟื้นฟูประเพณี และการละเล่นของชาวของ
 - ท่านต้องการเข้าร่วมหรือไม่ และร่วมอย่างไร
 - ท่านต้องการให้จัดอะไรบ้าง
 - ท่านต้องการให้จัดอย่างไร และเพราะอะไร (เช่น การละเล่นต่างๆ, จัดที่ศูนย์ฯ , สถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม, อื่นๆ)
6. ท่านต้องการเห็นศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ เป็นอย่างไรในอนาคต
.....

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ ณ ปัจจุบัน

1. ท่านได้เข้าร่วมในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ หรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....

2. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดแสดงในศูนย์การเรียนรู้ฯ หรือไม่

.....

3. ท่านพอใจกับการจัดนิทรรศการในศูนย์การเรียนรู้ฯ หรือไม่

.....

4. ท่านต้องการให้ศูนย์เป็นอย่างไร และถ้ามีโอกาสจะปรับปรุงหรือพัฒนาศูนย์ฯ ท่านคิดว่าควรการปรับปรุงอย่างไร

.....

5. ท่านมีความคิดอย่างไรในการจัดแสดงส่วนต่างๆ ดังนี้

5.1 ส่วนแนะนำชุมชนของ และแหล่งการตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวซอง

.....

5.2 เกี่ยวกับกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

.....

5.3 เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวซอง

.....

5.4 เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ การประกอบพิธีกรรม ของชาวซอง

.....

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

ผู้บันทึก.....

บันทึกช่วยจำเกี่ยวกับแบบสอบถาม

1. วิธีการใช้ คือ

- อาจต้องใช้เวลาในการนั่งสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลมา
- ทีมวิจัยจะใช้แบบสอบถามเป็นแนวคำถาม โดยผู้สอบถามสามารถพูดคุยอย่างเป็นกันเอง (แบบเปิดกว้าง) และใช้วิธีการจดบันทึกประเด็นที่เราสนใจ และอาจเป็นประโยชน์กับศูนย์การเรียนรู้ฯ

2. จะมีการวางแผนการออกสอบถาม

- ควรมีการคัดเลือกหรือฝึกอบรมผู้ที่ทำการออกสอบถามข้อมูล โดยอาจเน้นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ฯ พอสมควร แต่กรณี ผู้สอบถามมีความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ น้อยก็อาจให้ไปคุยกับผู้รู้เรื่องเป็นอย่งดี แต่ไม่ถนัดเรื่องการเขียน การอ่าน ก็ได้
- จะมีการอธิบายการใช้แบบสอบถามให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน กรณีมีการยกตัวอย่าง แล้วมีอื่นๆ คำว่าการจัดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับของแบบหมุนเวียน หมายถึงอะไร เป็นต้น
- จะมีการทดลองใช้แบบสอบถามออกถามก่อนประมาณ 2-3 ชุด แล้วค่อยนำมาปรับปรุงหาวิธีสอบถามให้เหมาะสมต่อไป

3. กลุ่มเป้าหมายที่จะไปสอบถาม หมายถึง คนในชุมชน กลุ่มเยาวชน ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ร้านค้า หน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ เช่น โรงเรียน อนามัย ตำรวจในพื้นที่ เป็นต้น

4. กรณีสอบถามผู้นำชุมชน เช่น อบต. , กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, บุคคลที่มีใจเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ หรือบุคคลที่สมาชิกทีมวิจัยคิดว่าจะทาบทามมาเป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ คำถามจะเพิ่มเติมอยู่ในส่วนที่ 5

5. สำหรับการไปสอบถามครั้งนี้ถือว่าการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่กลุ่มทีมวิจัยได้ดำเนินการที่ผ่านมาแล้ว และงานที่กำลังดำเนินการอยู่ด้วย

6. อาจมีวิธีการแบ่งสัดส่วนจำนวนแบบสอบถามออก ดังนี้

- 6.1 หน่วยงาน/องค์กรที่อยู่ในชุมชน ได้แก่ อนามัย โรงเรียน อบต. เป็นต้น
- 6.2 คนในชุมชน อาจแบ่งออกเป็น เพศ, ช่วงอายุ, กลุ่มต่างๆ, และอาชีพ

ภาพแสดงแหล่งที่ตั้งหมู่บ้านชาวของตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพญา
ที่มองลงมาจากจุดชมวิวกาเตตะเคียนทอง

ภาคผนวก ง แผนกิจกรรมและงบประมาณ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดงบประมาณ	งบประมาณรวม
1. สสำรวจความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ	1. เพื่อให้รู้ถึงความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ 2. หาแนวร่วมในการทำงานร่วมกับศูนย์ฯ	1. คนในชุมชน 2. หน่วยงาน ภาคิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชน	1. ประชุมเพื่อออกแบบสำรวจความคิดเห็น 2. ประชุมวางแผนการออกสำรวจ 3. สสำรวจความคิดเห็น 4. สรุปและวิเคราะห์แบบสำรวจ	- ได้ความคิดเห็นและความต้องการของคนในชุมชน หน่วยงาน ภาคิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ - ได้แนวร่วมในการทำงานร่วมกับศูนย์ฯมากขึ้น	1. จัดประชุมออกแบบสำรวจความคิดเห็น/ประชุมวางแผนการออกสำรวจ - ค่าอาหาร 23 คนๆ ละ 70 บาท = 1,610 บาท - ค่าตอบแทนทีมวิจัย 23 คนๆ ละ 100 บาท = 2,300 บาท 2. สสำรวจความคิดเห็น - ค่าทำแบบสำรวจ จำนวน 100 ชุดๆ ละ 5 บาท = 500 บาท - ค่าตอบแทน 100 ชุดๆ ละ 20 บาท = 2,000 บาท 3. สรุปและวิเคราะห์แบบสำรวจ - ค่าอาหาร 23 คนๆ ละ 70 บาท = 1,610 บาท - ค่าตอบแทนทีมวิจัย 23 คนๆ ละ 100 บาท = 2,300 บาท	3,910
2. การประชุมหาแนวทางการบริหารจัดการทางศูนย์ฯ อย่างยั่งยืน	1. เพื่อหาคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยตัวแทนแต่ละภาคส่วนของชุมชน เช่น อบต. ปราชญ์ชาวบ้าน โรงเรียน วัด ทีมวิจัย ฯลฯ	1. ตัวแทนแต่ละภาคส่วนของชุมชน 2. ทีมวิจัย	1. จัดเวทีประชาคม 2. ตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ 3. วางแผนหาแนวทางดำเนินงานและการดูแลศูนย์ฯ	- ได้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ - ได้แผนการดำเนินงานและการดูแลศูนย์ฯ - ศูนย์ฯ สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน	1. จัดเวทีประชาคม/ตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ - ค่าอาหาร 50 คนๆ ละ 70 บาท = 3,500 บาท - ค่าตอบแทนทีมวิจัย 23 คนๆ ละ 100 บาท = 2,300 บาท	5,500

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดงบประมาณ	งบประมาณรวม
	2. เพื่อหาแนวทางการทำงานและดูแลศูนย์ฯ		4. ประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ		2. วางแผนหาแนวทางการทำงานและดูแลศูนย์ฯ 2 ครั้ง - ค่าอาหาร 33 คนๆ ละ 70 บาท * 2 = 4,620 บาท - ค่าตอบแทนทีมวิจัย 23 คนๆ ละ 100 บาท * 2 = 4,600 บาท	9,220
3. การผลิตหนังสือของ	1. เพื่อผลิตหนังสือของระดับต่างๆ เพิ่มเติม 2. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมของ เช่น พิธีกรรม คลุมคล้า สมุนไพร เป็นต้น 3. เพื่อผลิตหนังสือสำหรับโรงเรียน	1. ทีมวิจัย 2.เยาวชนของ 3.โรงเรียนที่สอนหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ 4.ผู้สนใจทั่วไป	1.เก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม 2.เตรียมต้นฉบับสำหรับทำหนังสือ 3.ทำหนังสือ 4.นำไปใช้ในศูนย์ฯ โรงเรียน	- ได้เห็นหนังสือของระดับต่างๆ เพิ่มขึ้น - ได้ข้อมูลทางวัฒนธรรมของ เช่น พิธีกรรม คลุมคล้า สมุนไพร เป็นต้น - ได้หนังสือของสำหรับสอนในโรงเรียน	1.ประชุมวางแผนการเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม - ค่าอาหาร 23 คนๆ ละ 70 บาท = 1,610 บาท - ค่าตอบแทนทีมวิจัย 23 คนๆ ละ 100 บาท = 2,300 บาท 2. การเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม - ค่าทำแบบสัมภาษณ์ จำนวน 30 ชุดๆ ละ 5 บาท = 150 บาท - ค่าตอบแทนผู้เก็บข้อมูล จำนวน 30 เรื่องๆ ละ 100 บาท = 3,000 บาท - ค่าตอบแทนผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 เรื่องๆ ละ 50 บาท = 1,500 บาท 3. จัดประชุมเตรียมต้นฉบับสำหรับทำหนังสือ - ค่าอาหาร 23 คนๆ ละ 70 บาท = 1,610 บาท - ค่าตอบแทนทีมวิจัย 23 คนๆ ละ 100 บาท	3,910
						4,650
						3,910

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการ	พึงพอใจ ประทับใจการจัดนิทรรศการ ผลที่คาดว่าจะได้รับ	= 2,000 บาท (เป็นทุน) รายละเอียดงบประมาณ	งบประมาณ รวม
	3.เพื่อให้ศูนย์ฯ เป็น สถานที่ในการนำเสนอ ผลงานวิจัยของ โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของในพื้นที่			หมุนเวียนของศูนย์ฯ และมีการกลับ เข้ามาใช้บริการของศูนย์ฯ อย่าง ต่อเนื่อง	- ค่าทำนิทรรศการ (2 ครั้งๆ ละ 10,000) = 20,000 บาท (เป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ 2,000 บาท ค่าจัดทำ เอกสารและถ่ายเอกสาร 5,000 บาท ค่าของที่ใช้ จัดแสดง 1,500 บาท ค่าประสานงาน 1,500 บาท ต่อครั้ง) 3. ประเมินนิทรรศการหมุนเวียน 1 ครั้ง -ค่าอาหาร 23 คนๆ ละ 70 บาท = 1,610 บาท -ค่าตอบแทนที่มวิจัย 23 คนๆ ละ 100 บาท = 2,300 บาท	3,910
8. อบรมเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริมอาชีพภูมิปัญญา ของ	1.เพื่อเสริมสร้างความรู้ เกี่ยวกับอาชีพจากภูมิ ปัญญาของ นำไปสู่การ สร้างฐานเศรษฐกิจชุมชน 2.เพื่อให้คนในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน เข้ามามีส่วน ร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ	1.คนในชุมชน เช่น กลุ่ม แม่บ้าน 2.ทีมวิจัย	1.จัดประชุมปรึกษาหารือ 2.ติดต่อวิทยากร 3.ทำหลักสูตรการอบรม 4.จัดอบรม	- คนในชุมชนได้รับความรู้เรื่องอาชีพ จากภูมิปัญญาของ และนำไปสู่การ สร้างฐานเศรษฐกิจชุมชนได้ - คนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ เพิ่มขึ้น	1.จัดประชุมปรึกษาหารือ -ค่าอาหาร 23 คนๆ ละ 70 บาท = 1,610 บาท -ค่าตอบแทนที่มวิจัย 23 คนๆ ละ 100 บาท = 2,300 บาท 2.จัดอบรม 2 วัน -ค่าอาหาร 20 คนๆ ละ 70 บาท * 2 = 2,800 บาท -ค่าตอบแทนที่มวิจัย 4 คนๆ ละ 100 บาท * 2 = 800 บาท -ค่าตอบแทนวิทยากร 1 คนๆ ละ 200 บาท * 2 = 400 บาท	4,000

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดงบประมาณ	งบประมาณรวม
9. การฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมและการเล่น	1.เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมฟื้นฟูพื้นที่ฟูและสืบสานวัฒนธรรมของ 2.เพื่อเชื่อมหน่วยงานภาคีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของในการร่วมกันฟื้นฟูและสืบสานวัฒนธรรมของ	1.คนในชุมชน 2.หน่วยงาน ภาคีต่างๆ	1.ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีต่างๆ 2.ประชาสัมพันธ์ข่าวสารจัดงาน เช่น การทำป้าย ประชาสัมพันธ์ , เสียงตามสาย ฯลฯ 3.จัดกิจกรรมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมและการละเล่นของ เช่น การเล่นลูกข่าง สะบ้า ยิ่งกระสุน 4.เข้าไปมีส่วนร่วมกับหน่วยงาน ภาคีต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย	1.คนในชุมชน ได้รับฟื้นฟูและสืบสานวัฒนธรรมของ 2.เกิดการเชื่อมโยง เครือข่าย ระหว่างศูนย์ฯ กับหน่วยงานภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันชุมชนของ	1.ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ภาคีต่างๆ -ค่าอาหาร 5 คนๆ ละ 70 บาท = 350 บาท -ค่าตอบแทนที่มวิทย 5 คนๆ ละ 100 บาท = 500 บาท 2.ประชาสัมพันธ์ข่าวสารจัดงาน เช่น การทำป้ายประชาสัมพันธ์ , เสียงตามสาย ฯลฯ - ค่าทำป้ายผ้า 3 ผืนๆ ละ 350 บาท = 1,050 บาท - ค่าเช่ารถและน้ำมันรถประชาสัมพันธ์ 1 วัน 500 บาท = 500 บาท - ค่าอาหาร ทีมงาน 2 คนๆ ละ 70 บาท = 140 บาท 3.จัดกิจกรรมฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมและการละเล่นของ เช่น การเล่นลูกข่าง สะบ้า ยิ่งกระสุน - ค่ารางวัลและของที่ระลึก 9 รางวัล = 1,200 บาท - ค่าเช่าเครื่องเสียง = 1,000 บาท - ค่าอาหารสำหรับผู้ร่วมงาน 100 คนๆ ละ 30 บาท	850
						1,690
						5,200

						= 3,000 บาท	
กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ		รายละเอียดงบประมาณ	งบประมาณรวม
10. สรุปและประเมินผลโครงการวิจัย	1.เพื่อสรุปและประเมินผลโครงการวิจัย	1.ทีมวิจัย 2.หน่วยงาน ภาควิชาต่างๆ 3.ชาวบ้านในชุมชน	1.ประชุมทีมวิจัย 2.สรุปและประเมินผลโครงการวิจัย 3.จัดเวทีนำเสนอและสรุปผลการดำเนินงาน	1.ได้บทสรุปและผลการดำเนินงานวิจัย 2.เกิดแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ฯ ต่อไป		1.ประชุมทีมวิจัย /สรุปและประเมินผลโครงการวิจัย/ จัดเวทีนำเสนอและสรุปผลการดำเนินงาน -ค่าอาหาร 50 คนๆ ละ 70 บาท = 3,500 บาท -ค่าตอบแทนทีมวิจัย 23 คนๆ ละ 100 บาท = 2,300 บาท	5,800
11. การบริหารจัดการ						1.ค่าตอบแทน - หัวหน้าโครงการ เดือนละ 800 บาท 12 เดือน - รองหัวหน้าโครงการ เดือนละ 500 บาท 12 เดือน - ผู้จัดการบัญชี เดือนละ 500 บาท 12 เดือน - ผู้ประสานงานชุมชน 2 คน เดือนละ 300 บาท 12 เดือน 2.ค่าติดต่oprasetasan เดือนละ 600 บาท 12 เดือน 3.ค่าจัดทำรายงานความก้าวหน้าและฉบับสมบูรณ์ 4.ค่าวัสดุอุปกรณ์ เดือนละ 500 บาท 12 เดือน 5. ค่าเดินทางทีมวิจัย เดือนละ 800 บาท 12 เดือน	9,600 6,000 6,000 7,200 7,200 8,000 6,000 9,600
						รวมทั้งสิ้น	189,600

***ค่าตอบแทนทีมวิจัยจ่ายตามการทำงานจริง จ่ายเพื่อทดแทนการเสียเวลาการทำงานอื่นในอัตราวันละ 100 บาท และจะจัดจ่ายเพื่อการหนุนเสริมทีมวิจัยอย่างระมัดระวัง

ภาคผนวก จ

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

- การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ จ.จันทบุรี

ประชาสัมพันธ์ศูนย์ภาษาของ

ขอกราบเรียนเชิญท่านพ่อแม่พี่น้องชาวของทั้งหลายร่วมงานฟื้นฟูวัฒนธรรมนิยม
วัฒนธรรมประเพณีของบรรพบุรุษที่มีมาแต่การก่อน

ร่วมทำบุญตักบาตรเช้า เวลา 07.00

ไหว้บรรพบุรุษ

และการละเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ อาทิ

- สะบ้าข้ามกระทะและสะบ้าหู้ห้ง
- เล่นลูกข่าง
- ยิงกระสุน

จึงขอเชิญท่านที่สนใจเข้าร่วมและแข่งขันชิงรางวัลผู้ชนะในการละเล่น โดยตั้งทีม ดังนี้

- สะบ้าทีม 6 คน
- สะบ้าหู้ห้ง ทีมละ 3 คน
- ยิงกระสุน ทีมละ 2 คน

จึงขอเรียนเชิญด้วยความเคารพอย่างสูงในวันที่ 30 มีนาคม 2549 ตั้งแต่เช้าถึงเย็น

ณ ศูนย์การเรียนรู้พื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ (ข้างสถานีอนามัยตำบลคลองพลู)

และขอเรียนเชิญทุกท่านนำอาหารหวานคาวมาร่วมทำบุญตักบาตรพร้อมกันในตอนเช้า
หลังจากนั้นก็เริ่มแข่งขันการละเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ ตามลำดับ

จึงเรียนเชิญพ่อแม่พี่น้องทุกท่านให้ความร่วมมือกันในงานนี้ด้วย

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ประธานจัดงาน

นายเงิน พันผาย, นายเดชนพปฎล แก้วสุข, นายรุ่งเพ็ชร พันผาย และคณะ

- แผนปฏิบัติการเรียนรู้ฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ

- เสื้อยืดสกรีนตารางระบบตัวเขียนของ 3 สี 3 แบบ

สินค้าที่ระลึกประเภทงานหัตถกรรมจักสาน ของเล่นพื้นบ้าน
และยาสมุนไพรจากภูมิปัญญาของ

ศูนย์การเรียนรู้ พื้นฟูภาษา วัฒนธรรมช่อง จันทบุรี

ศูนย์การเรียนรู้ พื้นฟูภาษา วัฒนธรรมช่อง จันทบุรี

เล็งลูก เล่นลูกข่าง

เป็นการละเล่น
ในช่วงเทศกาลสงกรานต์
ของคนช่อง สามารถเล่น
ได้ไม่จำกัดเพศและอายุ
ลูกข่างจะมีลักษณะเด่นคือ
ตัวลูกข่างจะเป็นไม้ทั้งหมด
วิธีเล่นใช้เชือกผ้าพัน
ลูกข่าง และโยนออกไปตี
ลูกข่างคู่ต่อสู้ให้กระเด็นออก
นอกรวงโดยที่ลูกข่างของเรา
ยังหม่นอยู่ในวงถือว่าชนะ

ผลิตโดย ดาเจียน ผันผาย

เครื่องจักสาน คลุ้ม - คล้า

ต้นคลุ้มและต้นคล้า มีลักษณะ
พิเศษคือลำต้นตรง ผิวสีเขียวมัน
เรียบ เหนียว และทนทาน ชาวช่อง
จึงนิยมนำมาจักสานเป็นเครื่องใช้

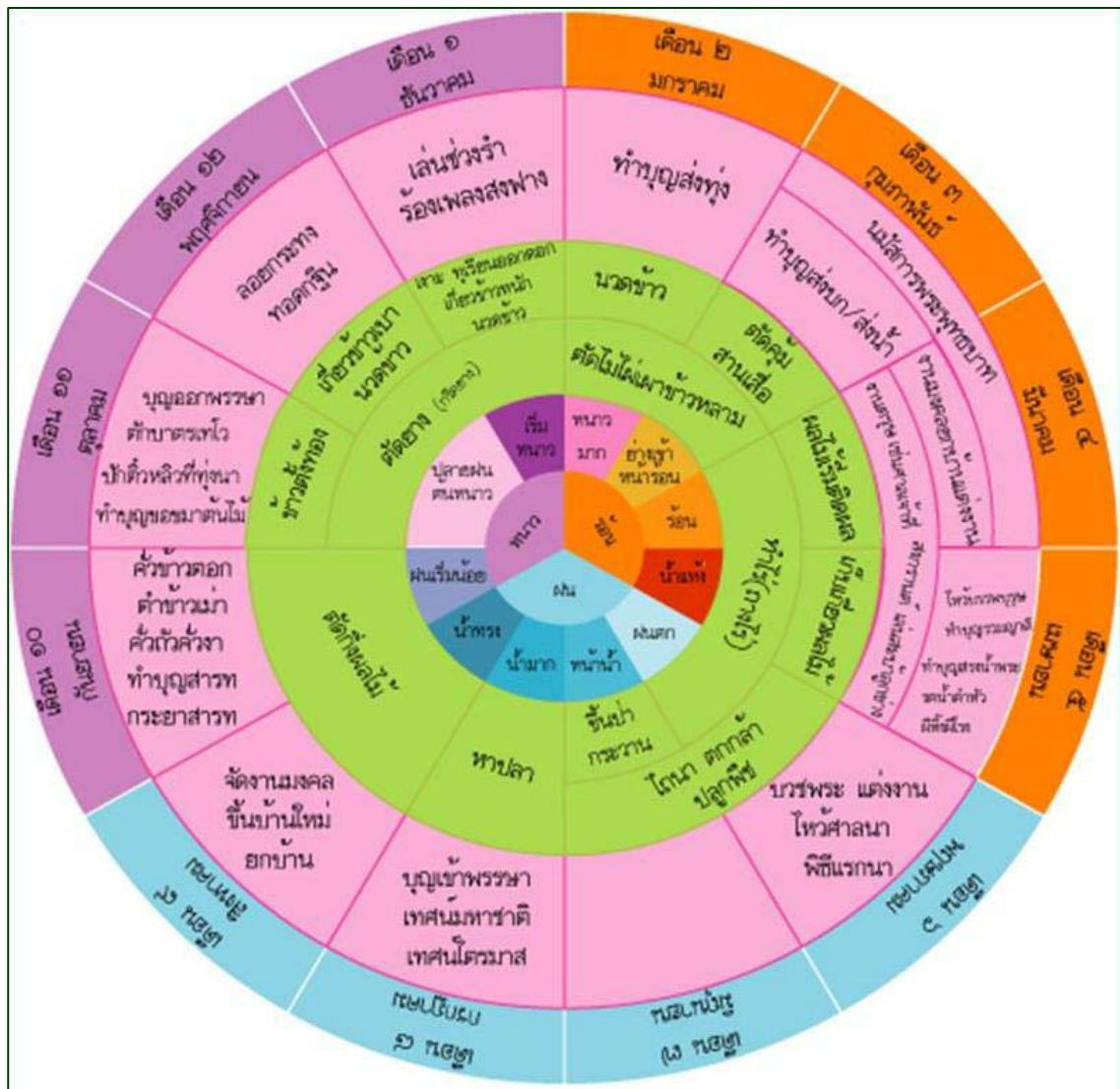
ในครัวเรือน เช่น
กระบุง กระดัง
ตะกร้า เสื่อ
เข่ง เป็นต้น

ผู้สาน

รหัส

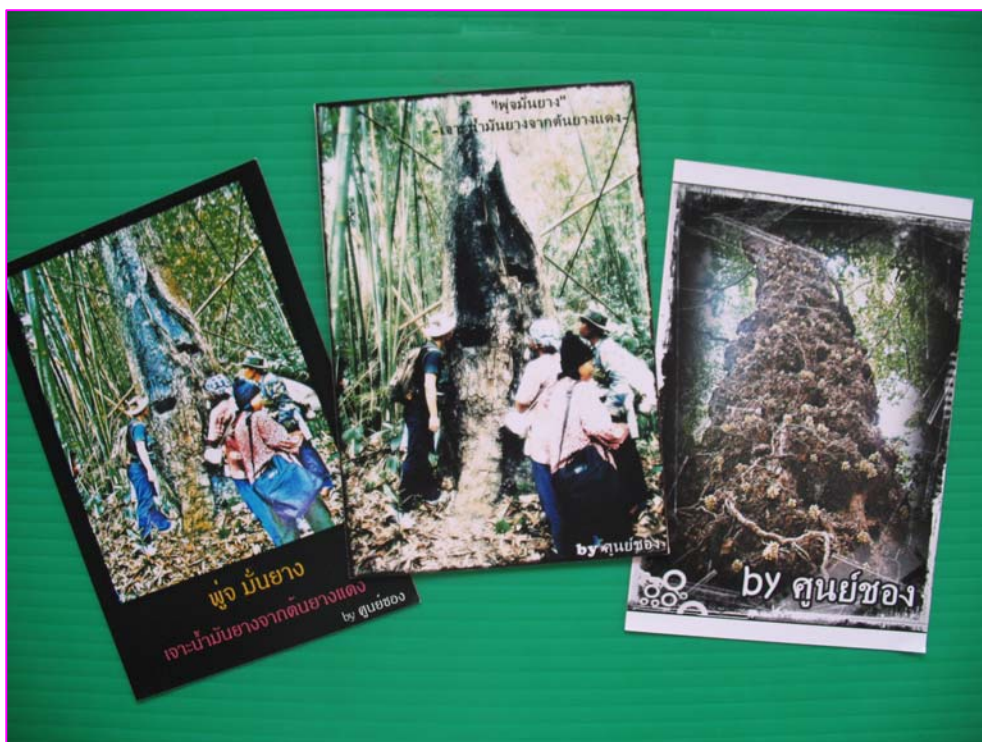
ราคา

ปฏิทินวัฒนธรรมของ

- โปสเตอร์เรื่องราวการประกอบกิจกรรมในวัฒนธรรมของชาวซอง

การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร
โดยหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ที่พบในประเทศไทย